

ŠKOFIJSKI LIST

133.

Pastoralne konference v letu 1916.

(† Anton Bonaventura, škof.)

I.

Prav tolažilno je, da se kljub prebridkim časom gospodje duhovniki po mestih in po deželi prav radi shajate. Koristni za medsebojno ljubezen, za pomoč v dvomih, za izpodbudo in svet pri tolikih potrebnih delih so shodi »Sodalitatis«, ki se v večini dekanij prav pogostokrat vrše.

Tudi pastoralne konference so se skoraj povsod obdržavale. Do današnjega dneva, 28. oktobra, sem dobil obširna poročila iz ljubljanskega mesta in iz 17 dekanij. Konferenc ni bilo v dekaniji Šmarje, kjer je dekan popolnoma onemogel, v dekaniji Semič, kjer je dekan radi visoke starosti oslabel, in v dekanijah Leskovec in Cirknica. V dekaniji Žužemberk je dekan, naš starosta, pooblastil kaplana Karola Gnidovca, naj vodi konferenco, kar je tudi prav spretno izvršil.

Udeležili so se konferenc skoraj vsi duhovniki, in sicer vsega skupaj 406; opravičilo se jih je 28; ni se jih pa opravičilo samo 9, ki pač grajo zaslužijo. Odgovorov pismenih je predloženih o prvem in tretjem vprašanju po 61, o drugem 55; samo dva gospoda nista te dolžnosti izpolnila, ker je nista mogla in se je razlog vzel na znanje. Nekateri gospodje so po kak odgovor kar pristočno izdelali.

Odgovore na 1. in 2. vprašanje sem vse natančno prečital in presodil, kar bo dotične gospode, ko ocenjene odgovore nazaj dobe, gotovo razveselilo. Obsežni so, temeljiti, posneti iz izkušnje in preveva jih neka posebna, genljiva duhovnopastirska ljubezen. Prav vse pohvalim. Deus retribuatur dekanu Riharju, župnikom Mrkun, Bajec, Orehek, Širaj in P. Holečeku O. Fr. M. trud za prelepe razprave. Veliko razprav bi se bilo moglo ponatisniti. Izbral sem si jedrnatost in zares premišljeno razpravo Fr. Jakliča, kaplana v Sostrem, za prvi dve vprašanji; za drugo sem dodal še poučen odgovor Širaja, kaplana v Polju.

Za »casus« sem poskrbel korektno rešitev, katero izvolite primerjati s svojo.

Obravnave so bile povsod stvarne in poučne, večinoma živahne in čutil sem, da gospodje kar koprne spoznati in izvrševati svoje pretežke dolžnosti v izrednih naših časih.

II.

Iz temeljitih elaboratov naj nekatere glavne misli posnamem:

a) V vseh se priporoča in zahteva vedenje stik z verniki: doma skrb za prehrano, za vdove, za sirote in pohablence; na prižnici in v spovednici naj se verniki tolažijo, osrčujejo, poučujejo in svare; na bojno polje naj se domačinom piše, naj se ne pozabi tudi na one, ki niso bili ravno dobre ovčice; ko se po vojski vojaki vrnejo, naj se ljubeznivo sprejmo, naj se priredi božja služba za padle s kratkim govorom.

b) Povsod se čuti strah, da verniki ne bi preveč zabredli v strasti in grdobije. Nevarnosti so izredno velike na bojnem polju in doma. Skoraj povsod se poudarja, koliko zla so preprečile Marijine kongregacije doma in na bojišču. Tudi naši Orli se odlikujejo v borbi zoper sovražnika domovine in zoper nemoralnost. Najbolj se bojimo »malthusianisma«, o katerem se pri nas po deželi nič ni vedelo, a sedaj ga gledajo vojaki. No, na tolažbo povem: divizijski župnik mi je nedavno pisal, da pri naših Kranjcih te kuge ne bo toliko, kolikor se je bojimo. Z grešnicami in z grešniki postopajmo sočutno, usmiljeno, dvigajmo in tolažimo jih v duhu presv. Srca Jezusovega.

c) Splošno se toži o posurovelosti in razuzdanosti mladeničev izpod 18. leta, ki so ostali doma. Vzroki te prežalostne izkušnje se naštevajo razni: matere nimajo časa se z njimi pečati, tudi so premehke, šolskega pouka ni skoraj nič in še ta se lahko umno opušča, pohujšljivo obnašanje in govorjenje starejših ljudi, s katerimi

morajo skupaj delati, in drugo. O gospodje! Proučujmo sedaj strasti naše mladine, da spoznamo vzroke in moremo potem prav nastopiti! Ali se ne pojavlja v teh zgodaj vnetih strasteh pomanjkljiva vzgoja, ki od rojstva naprej? ali se ne pojavlja tukaj moč spolnega nagona, ki se vzbudi cum pubertate, se razvija propter masturbatiōnem, ter prevzame srce, živčevje, možgane in vso dušo fanta in deklice? Ali bi ne bilo potrebno, točno premisliti, kaj uči naša druga sinoda in kaj »Instructio« o prvi vzgoji mladine, o času pubertatis, o vzgoji za sramežljivost, o spovedovanju naših šolarčkov? Morebiti bi se mogle uvaževati knjižice: Navodilo in pouk staršem? V zadnji knjigi je na prvih 30 straneh točen, zdravniško pregledan in odobren pouk o materi, kako naj živi, da ne bo sama kriva bolehnosti, ali celo smrti otrokove: to omenim, ker so na nekaterih konferencah gospodje tak pouk želeli.

d) Za vsesplošno organizacijo so gospodje zares vneti; izjem je le malo. Marijin vrtec se močno priporoča. Marijina kongregacija naj bo središče verske vzgoje, zato naj se vpelje v vseh župnijah; vpelje za vse stanove. Orli so potrebni v večjih in nevarnejših krajih, posebno po mestih in v krajih industrije. Sprožila se je misel, naj bi »Orli« izpremenili ime v »Katoliški Sokol«, da bi se bolj pokazala bojna tendenca in da bi bili tudi po imenu edini s slično mladeniško organizacijo na Hrvaškem in Moravskem. Izražala se je utemeljena želja, naj Orli ostanejo odsek izobraževalnih društev, torej kot poseben del celotne katoliške organizacije; dosledno naj bi se list »Mladost« izpremenil v list za celotno organizacijo; v njem naj bi imel Orel posebno stalno rubriko. Izobraževalno društvo naj se osnuje povsod in zares dobro vodi. Novih društev ne vpegljavati, ampak stara treba izpopolniti času primerno. Želi se za delavsko, orlovsko in izobraževalno organizacijo poseben duhovnik v Ljubljani, ki bo samo za to živel. Naj bodo tudi dekanjski voditelji, ki naj se mesečno shajajo in posvetujejo. »Mladost« naj ima članke bolj vzgojne in primerne za naše kmečke fante. »Vzajemnost« naj ima kotiček za pouk voditeljev in načelnikov. Naj se prijavi potrebna literatura. Koristila bi statistika o gibanju drugod, posebno v socijalni demokraciji. »Duhovni pastir« naj bi prinašal navodila in govore za Marijine vrtce. Tudi »Vestnik« naj pride zopet na dan. — O koliko praktičnih predlogov! Da bi bil v Ljubljani vsaj en duhovnik določen edino za delo pri imenovanih organizacijah, o tem razmišljam že več časa in

bom poizkusil, kaj po vojski to zadevo izpeljati. V vseh teh zadevah prosim, naj se vestno čita »Škofijski List« in naj se točno proučava naša »Instructio«.

e) Iz dekanije kranjske se je poslal sledeči utemeljeni predlog župnika predoseljskega, ki ga z odgovorom vred priobčim. Glasi se:

Ozira se na vernih duš, dan se nam zbudi misel tudi na sv. rožni venec, katerega naše ljudstvo, hvala Bogu, rado prebira in njega odpuške dušam v vicah daruje. Prišlo je pa v teku časa splošno v navado, da po dokončanem sv. rožnem vencu pristavljamo še eno desetko: »Ki se naj usmili vernih duš v vicah«. Tudi v cerkvi pri očitni božji službi so duhovniki to desetko redno pristavljali. Zadnji čas pa se kaže v tem nekoliko needinosti, ker se semtertja ta desetka opušča, drugi pa jo še molijo. Oboji imajo razloge za svoje ravnanje:

a) Razlog onih, ki jo izpuščajo, je ta, ker imenovana desetka ne spada k celoti sv. rožnega venca. — Res je s peterimi skrivnostmi del rožnega venca dovršen: torej se lahko sklene. V tem je opustitev desetke za duše v vicah opravičena, dasi to ni bilo nikoli od škofijstva odrejeno.

b) Poglejmo še razloge, ki govore za ohranitev desetke:

Ljubezen do trpečih duš je vernikom dovedla to navado; saj tudi po angelovem češčenju in pri najrazličnejših prilikah ljudstvo rado prideva očenaš in češčenamarijo za duše v vicah. S tem ravna popolnoma v duhu sv. Cerkve, ki vse svoje molitve rada sklepa z zdihljajem za mir dušam v vicah. Zato moramo od pamtiveka staro navado, pristavljati po sv. rožnem vencu še desetko za duše v vicah, imenovati le lepo in popolnoma v duhu sv. Cerkve, zato hvalevredno. Zdi se, da bi bil blagi čut vernikov zelo užaljen, če bi se preko stare hvalevredne navade začela ta desetka za duše v vicah opuščati. Gotovo je torej primerno, da mi to navado pospešujemo in ne omalovажujemo. Pri tem nas tudi podpira misel, da se vsak izmed nas v ne zelo oddaljeni prihodnosti utegne milo ozirati po pomoči tudi teh češčenamarij.

Z dušami v vicah sočuteče srce naj nam torej velevala, da letos, ko se je od strani sv. Stolice toliko storilo v pomoč vernim dušam v vicah, tudi na konferenci zbrana dekanjska duhovščina sporoči preč. ordinarijatu prošnjo, glasečo se:

»Na dekanjski konferenci zbrana duhovščina prosi, naj prečastiti kn.-šk. ordinarijat

zato, da se tudi v tej točki doseže enotnost, blagovoli po »Škofijskem Listu« razglasiti navodilo, da naj se v cerkvi pri očitni božji službi po stari vpeljani navadi koncem rožnega venca pristavlja desetka »ki se naj usmili vernih duš v vicah«.

Odgovor: Predlog se zavoljo prastare nežne navade v naši škofiji odobri in se naroča vsem gospodom, naj pri očitni službi božji svetemu rožnemu vencu pridenejo vselej desetko za duše v vicah.

III.

Po navadi naj se ponatisnejo še lepi elaborati gospodov, ki sem jih zgoraj omenil.

I.

Dobre in slabe posledice vojske v verskem, нравnem, družabnem in gospodarskem oziru, kakor so se pokazale dozdej; kako se naj radi teh posledic uravna naše duhovnopastirsko delovanje.

(Fr. Javlič, kaplan v Sostrem)

Dve leti že grmijo kanoni, dve leti že stoji Evropa v znamenju bojnega boga Marta. Prva mobilizacija je bila proklamirana, odšel je v bojni metež naš najlepši cvet; sledili so v presledkih še drugi pozivi, vedno bolj se praznijo naše vasi in naša mesta. Odšli so od doma, iz tujih krajev pošiljajo poročila. Med vojnopoštnimi kartami pa pride včasih katera prav redkobesedno popisana, tuja pisava in tuj podpis je na njej — par vrstic, pa zajoka mlada vdova za gospodarjem, zajokajo sirotice za očetom, bratje in sestre za starejšim tovarišem-bratom. Tako neslišno, pa tako brezobzirno piše vojska v naša srca! Če je Bog že Kajna tako proklel, ker je ubil enega samega nedolžnega človeka, o kaj bo z onimi, ki so v svoji zlobi povzročili to svetovno klanje! Odgovorni bodo ti možje ne le za življenja tisočerihih, — nad vse dežele so priklicali gorje, ki so zapletene v vojsko. Gorje rodi vojska; res, ni tudi brez dobrih posledic, ali res je vendar kakor so rekli stari: Mars destructor!

I.

Poglejmo njene posledice najprej pri malih otrocih, ki še ne hodijo v šolo.

1. »Jožek, kje pa so ata?« — »Tren vozijo v Tirolah. — Lahe streljajo. — V Srbiji so v špi-talu. — V Galiciji so pokopani.« Sredi mladostnega smeha, sredi brezskrbnih sanj, sredi otroških iger je stopilo prednje življenje z vso svojo

kruto, brezobzirno resnobo — kako bo to nanje vplivalo? In kaj vidijo doma? Mati hodijo zamišljeni, večkrat jokajo natihem, s tresočo roko pišejo in berejo pisma. In vemo, da otrok ljubi mater, da z njo čuti instinktivno; ali ne bodo pustile tiste žalostne sence trajnih sledov v do-vzetnih mladih dušah, ali ne bodo otroci dispo-nirani k melanholiji? Še bolj pa velja to za otroke, ki so rojeni šele potem, ko se je oče poslovil in je mati žalovala za njim. Pri teh je dušni razvoj najtesneje odvisen od materinega dušnega življenja, od nje bodo torej dobili dispozicijo za poznejše mišljenje in čuvstvovanje.

2. Ko so bile redne razmere, se je mogla mati mnogo ukvarjati z otrokom. Saj smo jo videli, kako je zbrala drobno družinico okoli svete podobe, jih pozvala, naj sklenejo roke, detetu v naročju jih je še sama sklenila, in potem je z njimi opravila skupno molitev. Vsako jutro in vsak večer je bilo to. Kako pa zdaj? Zdaj vsega tega ni. Kako bo mati to mogla, ko je obenem za gospodarja in za gospodinjo, ko jo kličejo opravi-la v hlev in na njive, v zgodnjih urah od njenih otrok, ko se vrača mednje pozno zvečer, ko so oni že vsi pospali! Skupne molitve z otroki torej ni več toliko.

3. Mati ne utegne, zato trpi vzgoja otrok. Trpi pa tudi zato, ker ni očeta v hiši, ker ni njegove avtoritete. Oboje se zahteva, da je vzgoja normalna: materina ljubezen pa očetova resnoba. Zdaj druge ni, otroci nočejo ubogati, trma in jezavost se pojavlja v njih.

4. Ali tudi telesni razvoj trpi pri teh malih, ne le dušni. Mleka in kruha ni, in vendar sta ta dva pglavitna činitelja za telesno zdravje in okrepitev otrok.

Vidimo torej, da bo vojska pri malih otrokih le kvarno vplivala.

II.

Poglejmo zdaj šolsko mladino!

1. Kot dobro posledico vojnih razmer ome-nimo prvič resnobo, ki jo je priklicala na njihove mlade obraze. Oče so iz doma, mati in bratje in sestre morajo trdo delati, tudi sami morajo že prijeti za to ali ono delo; vidijo skrb in žalost. Marljivosti se bodo priučili, obenem pa bo njihova, včasih tako kvarna razposajenost manjša, saj niso tako presiti kakor so bili poprej; kruha manjka!

2. Oče ali brat piše iz vojske: »Molite zame, tudi otročiči! Samo v molitev še zaupam, naj torej pokažejo otroci, da me imajo res radi, s tem,

da molijo zame in prejemajo sv. zakramente!« In res, šolarji več molijo; pa še nekaj: njih molitev je živa, premišljena; ni več zgolj abstraktna, konkreten cilj ima: za ata se gre, za brata. Kako se torej vse bolj potrudijo!

3. Pismo pride, otrok že pozna črke, zato ga vzame v roke. Kaj pa bere najprej? »Preljubi moj oče, predraga moja mati, ljubi bratec, predraga sestra...!« Otrok torej vidi ozko vez med seboj in svojo domačo družino, veliko bolj se je zaveda; ljubezen do staršev, bratov in sester se potencira.

4. Krušne karte učijo mladino ceniti največji dar božji, ljubi kruhek. Ko jim ga bo Bog v obilnejši meri zopet dajal, mu bodo zanj hvaležni, ne bodo se dobili tako prepogosti zgledi ošabne izbirčnosti.

Slabo pa vpliva vojska na šolsko mladino v tem-le:

1. Poglejmo njih igre! Se še nikajo, žogajo, imajo še »konje, hleve, gradove...?« Ne več, ampak z noži, sulicami, sabljami in puškami hodijo po cestah, delajo »juriše«, streljati se uče drug na drugega, davijo se — z eno besedo: surovost je vcepila vojska v njih srca.

2. Matere imajo denarja obilo več kot prej; to otroci vidijo in prosijo, matere jim dajo denar. Da ga otrok za pametno stvar ne bo porabil, je jasno; mnogim je v padec; če pa to ne: vsaj potratnosti in razsipnosti se priučijo.

3. Telesni razvoj bo zelo oviran. Hrane primanjkuje, otroci bolj delajo, čujejo s starejšimi pozno v noč, zjutraj prezgodaj vstajajo — gotovo bo to pregnalo iz marsikaterega rdečecvetočega obraza zdravo barvo!

4. Skupno delo z odrastlimi je otrokom v pohujšanje: kletev, kvante, nespodobno vedenje jim bo ostalo v dovzetnem spominu.

5. Le pogledimo jih v šoli in v cerkvi: na vsaki roki ima prstan. Res je sicer, brat ali oče so ga dali, iz laškega šrapnela je; vendar čut za gizdavo lišpanje bo ostal, roka se bo privadila temu.

6. Še bolj kakor pri malih otrokih se čuti pri šolarjih pomanjkanje avtoritete, ker očeta ni v hiši. Mati ukaže, otrok uboga — ali pa tudi ne, saj ve, da so mati dobri, da hitro pozabijo, da tudi časa nimajo za kaznovanje.

7. Pomanjkanje obutali ovira otroke, zlasti v zimskem in deževnem času, da ne morejo v cerkev. Ali otrok se bo navadil opuščati službo božjo, tudi pozneje, ko bo imel več parov čevljev, ga morda ne bo.

III.

Še bolj kakor na šolarje pa vplivajo vojskine razmere na mladino, ki je že odrasla šoli, na mladeniče od 14. do 18. leta in na dekleta. V tej dobi se človek odloči, kako bo živel, čas spolne dozorelosti je to.

1. Kot pozitivno stran omenimo to, da ta mladina zdaj več moli kakor bi sicer, pride večkrat v cerkev, tudi v spovednico in k obhajilni mizi. Ve, da bo hudo, če se oče ali brat več ne vrne, zato moli zanje.

2. Lahkomiselno dispozicijo, ki se razodeva v teh letih (»Flegeljahre«), kaj blagodejno paralizira resnost okolice. Skrbi, žalost, peza življenja obračajo misli drugam od kvarnih smeri, poročila o smrti tistih, ki so bili mladi in zdravi, jim oživljajo misel na štiri poslednje reči.

3. Delo je naloženo na manj rok, zato se morajo toliko bolj pridno poprijeti. Gotovo bo pozneje velikega pomena za mladino to, da mora v teh letih pridno delati.

4. Gostilne so vseeno bolj prazne. Ni namreč brata, ni starejših tovarišev, da bi ti mlajši mogli z njimi; v gostilni si ne znajo poiskati zabave, zato jim ne diši toliko. Tudi je vino predrago, denarja ni toliko, da bi dali zanje.

Negativna stran je pa ravno v tej dobi mnogo mnogo večja. Tukaj se že loči življenje fanta od življenja dekleta, zato pogledimo vsako posebej!

A. 1. Splošno se mora reči, da je za 4 do 6 let »življenje fantov« pomaknjeno naprej: prej je začel hoditi v gostilno z 18. letom, 22letni so začeli ponočevati; zdaj pa pijejo in kadijo 14letni, 18letni so pa že najhujši ponočnjaki. Le poslušajmo njihove pesmi ponoči: še zmutirali niso dodobra!

2. Ker starejših fantov ni, kvantanje in preklinjanje pa po njihovih nazorih mora biti v naši slovenski domovini, zato so ti polodrasli otroci prevzeli ta »posel«. Le pogledimo jih: slabši skoro gredo zdaj v kasarne kakor so poprej prihajali 24letni iz njih!

3. Pri starejših tovariših so videli poprej, da so ostajali zunaj cerkve med svetimi opravili. Zdaj so oni na njih stopnji, zato jih res vidimo pred velikimi vrati s cigarami v mladih ustih.

B. 1. Dekleta imajo manj prilike za greh, ko so fantje iz doma. Ali bogato se oškodujejo s pismi, ki jih pišejo in dobivajo, včasih se grdi tekst združi z grdo sliko. Kako »dobrohotna« je pa naša cenzura v tej zadevi!

2. Kakor bomo pozneje še omenili, vpliva kvarno na okolico žalostni zgled nekaterih padlih mater. Kako uničevalno vpliva to na dekliško srce!

3. Vojaški dopusti so včasih prava slana za lilije devištva. Še poprej je bilo v tej zadevi žalostno, ko so prihajali fantje od vojakov domov in so jemali »slovo« — toliko žalostnejše je pa to sedaj, ko je obljuba zakona nekaj tako dragocenega!

4. V gostilne hodijo fantje manj, dekleta pa razmeroma več kakor poprej. Vselej namreč, ko pride oče, brat, bratranec, stric na dopust, povabi bližnje sorodstvo v krčmo.

5. Ker je denarja preveč, si kupujejo drage, tudi svilnate obleke. Čudno res, komu se neki lišpajo, ko ni moških doma! In na rokah imajo zdaj vse prstane, tudi članice Mar. družbe; če jih pa resno posvariš, da to ni po zgledu Matere, ki je bila ponižna in skromna, odgovore: »Saj je le spomin na vojsko, iz laškega šrapnela!« V resnici je pa premnogokrat le skrit spomin na fanta, in tudi če ni: zdaj so prstani iz aluminija, pozneje bodo pa iz zlata, ker se bo »roka privadila«.

IV.

Preskočimo zdaj vojaštvo in pogledimo razmere še pri tistih, ki so ostali doma: pri moških in ženah. Splošno moramo reči: možje so navajeni življenjskih razočaranj, v bojih so že utrjeni, na njih mišljenje, hotenje in čuvstvanje vojska torej ne bo trajno vplivala; ona bo zanje le transitoričen pojav, ki spremeni pač zunanje življenjske okoliščine, njih pa ne inficira. Ženske so pa podobne Evi: nestalne so in brez življenjskih trdnih načel, zato so bolj dovzetne za zunanje vplive, in res: žalostne slučaje gledamo.

A. 1. Na moške, ki so ostali doma, vpliva vojska predvsem v tem, da so prisiljeni zopet trdo delati. Koliko jih je že šlo »na kot«, pa so po dolгих letih zopet morali dati slovo zapečku in kamrici, in z vnukom orje starček. Meja, ki jo je splošna navada postavila, kdaj postane človek za delo nesposoben, se je pomaknila daleč nazaj, sila vojske je potencirala moč človeka.

2. Dober pojav je tudi to, da se je ljubezen, medsebojna vzajemnost med sosedi utrdila. Delavnih moči tudi za drag denar večkrat ni mogoče dobiti, ljudje so navezani na ljubezen in požrtvovalnost drugih. Vidimo torej, da si vaščani res pomagajo, večje je njih medsebojno občevanje. — Še bolj pa ko delo

jih je združila skrb in žalost in potrnost, tolažbe iščejo, zato si odkrivajo srca.

3. Možje v tej sili več molijo, več jih pride k maši, tudi k spovednici in obhajilni mizi.

4. Omenimo tukaj dva pojavi v gospodarskem življenju, ki sta enormnega pomena:

a) Dolgovi se izplačujejo. Kmet dá pridelke in živino laže v dober kup, za vpoklicane dobiva podporo, zato se denar pri njem zbira. Tri četrti zadolžnic je že plačanih, mnogo hiš, ki so bile že na koncu, se je zopet postavilo na trdne noge. Za 5000 K n. pr. je dobil kmet hišo in posestvo, zdaj pa pokrije ta dolg z izkupičkom, ki ga dobi za en sam par volov.

b) Agrarno stališče zopet pridobiva svojo pravo veljavo. Tisti namreč, ki je bil v resnici največ, pa je najmanj veljal; tisti, ki je redil mesta, ta so se mu pa posmehovala in ga sramotila; tisti, ki je dajal človeštvu žita in kruha in mleka in mesa in vse snovi za industrijo, pa je bil le vzorec neumnosti in nerodnosti: naš kmet je postal gospod. Svet je spoznal, da je moj kmetški otec ravno tako pomagal, da avstrijska in nemška in bolgarska in turška vojska vztraja, kakor general Borojević, da bi vojak ne mogel zmagovati, če bi ne imel kruha in mesa. Ponižali so ga bili, norčevali so se iz njegovih žuljev in utrujene hoje — zdaj ga s spoštovanjem vpoštevajo. O kolika dobrota je to za naš narod, da je spoznal vsaj nekoliko, da tovarna in kramarija nista vse! Ne, na kmetih je vir fizičnega zdravja, vir moralnega zdravja, hkrati pa rezervar močne, žive vere!

B. Pri ženah se je pobožnost, ki smo jo že poprej gledali pri njih, še znatno potencirala. Koliko jih prihaja k obhajilu vsak dan, ko bi sicer ne; matere so, ki prosijo za sinove; žene, ki prosijo za moža. Res dobre matere so postale še boljše, še bolj pravične in svete.

Njim nasproti pa stojijo žalibog tako žalostni slučaji mnogoterih:

1. Preveč denarja so dobile naenkrat v roke, zato so se vdale razsipnosti in uživanju.

2. Možje so odšli, pišejo z bojišč, doma je pa greh prešustva. O koliko družin bo za vedno nesrečnih, zlasti pa še v krajih, kjer je nastanjeno vojaštvo! Za žalostni zgled nam bodita Kamnik in Škofja Loka, kjer je državna oblast poklicala celo število žensk k vizitam pred zdravnike, da se prepričajo, če že imajo spolne bolezni ali ne.

3. Sicer dobre žene izvršujejo ob priliki, ko pride mož na dopust, tisti greh, ki se tako rad naseli v družino za vselej, ki mori narode: pe-

catum Onan. »Zakaj pa?« — Ja, mož bo zopet šel proč, sama bom morala oskrbovati posestvo; to pa ni mogoče pri težavah gestationis et partus, kaj mi drugega preostaja!«

4. Preveč dela se je zbralo na njih rame, preveč skrbi na njih glave. To ni za njih občutljivo naravo, na njihovo zdravje in na zdravje otrok bo to gotovo kvarno vplivalo.

Pri tej priliki omenimo še to, da so dobile naše matere prepotrebno in prekrasno knjižico g. knezoškofa v takem času v roko, da jo bodo težko težko prebrale. Opozorimo jih na to, naj vsaj shranijo, če ne morejo zdaj pazljivo proučiti!

V.

Zdaj pa se ozrimo na one, ki vojsko najbolj doživljajo, na sinove Martove, kako vpliva nanje njih novi gospodar! Splošno moramo reči takole: Kdor je bil doma odločno dober, bo ostal tak tudi v kasarni ali v strelskem jarku ali v špitalu, saj vemo, da cekin ostane zlat, čeravno ga zamešamo med gnoj. Tisti, ki so bili doma izkvarjeni, se bodo vračali še mnogo slabši, saj se bo hudobija vzajemno potencirala. Neodločni pa se ne bodo taki vrnili: izprevrgli se bodo ali v slabe ali pa v dobre, kakršen duh bo pri kompaniji, s katerim se bodo pobratili.

Dobre posledice vojske bodo za vojake te-le:

1. Najbolj resno je njihovo življenje, saj stoje sredi smrtne žetve; resni se bodo torej vrnili. Že sedaj to-le opazamo: Ko se je v mirnem času vrnil vojak iz kasarne, se je ponašal samo s tem, kako je lahkomišelnost živel; zdaj pa se ponašajo na dopustih in invalidi s tem, koliko so prestali, koliko zla so videli, pa se mu niso hoteli vdati.

2. Ljubezen do domovine bo više zaplapolala. Vsak se bo vprašal: »Zakaj sem se pa pravzaprav boril, zakaj so tovariši umirali? Ali ne zato, da bo domovina srečna? Da, srečna mora biti!« V tujini so, kako pišejo himne domovini! Okorni so izrazi, a srce jih narekuje; kako bodo z novo ljubeznijo do domovine prihajali oni, ki so živeli leta ločeni od nje v Rusiji ali Italiji, kako jo bodo s solzami pozdravljali! Nadvse lepo je opisal nekoč naš vojni kurat Hafner prelepo sceno: Transportni vlak iz Galicije pridrdra do slovenske meje, zasvetijo se zastrta okenca naših hiš, uho zasliši slovensko besedo; vsi so šli k oknu, tiho so bili, samo solze so pozdravljale domovino. O razpalimo ta ogenj, da bo reš zagorel, saj našemu narodu preti toliko sovražnikov! O

bodimo bolj zavedni in odločni kakor smo bili doslej!

3. Molitev se je pomnožila in poglobila, saj vojska je sila, in sila uči moliti! Čudni pojavi: od nekod pišejo, da vojaki v vojašnicah in strelskih jarkih skupno molijo rožni venec, da žrtvujejo vse za eno samo sv. mašo in sv. obhajilo; na drugi strani pa čujemo tako žalostna poročila. Kurat Hafner je rekel, da ga je cel čas en sam vojak prosil za sv. zakramente, drugim se je moral šele ponujati. — Lepo je pa tudi le, kako odhajajo kompanije naših slovenskih polkov: na kapah ima vsak Marijino svetinjo.

4. Dobra posledica vojske bo gotovo tudi ta, da se bo našim vojakom povečalo obzorje. Koliko narodov so že videli, mest in dežel, koliko razmer spoznali, ko so korakali; še več pa seveda oni, ki žive v ujetništvu.

Minus je pa seveda še bolj ogromen. To že pri četah v bojni črti, še bolj pa v zaledju in bolnišnicah. Tu so včasih res cele Gomore!

1. V vojski bo otopel čut humanitete. Kako ne, saj gledajo in sami izvršujejo klanje in pobijanje že dve leti, posuroveli so. Niti smrt jih ne pretrese več.

2. Baharija bo po vojski neznosna; hvallili se bodo s svojimi junaštvji, še več si jih bodo izmislili, saj je pregovor znan: »Po vojski vsak junak!« Spomnimo se pri tej priliki na Radeckijeve veterane, kako je moralo biti pred njimi vse tiho, tudi duhovnik in sodnik, ko so odkrivali svoje junaštvo!

3. Najbolj grozno je pa razširjen greh zoper VI. božjo zapoved. Vojska je po splošnem pripovedovanju nekaj strašnega v tem oziru. — Roko v roki gre z grehom tudi njega očitna kazen božja: seksualne bolezni.

4. Panoga obče posirovelosti bo obče preklinjanje. Če bomo hoteli od fanta ali moža zvedeti, kje je hodil in s kom je občeval, poslušajmo le, v koliko jezikih preklinja.

5. Slovenska govorica bo pravi Babel. Le poslušajmo jih, kakšne izraze imajo! »Beš (Wäsche), hozne, micna (Mütze) šuhi, forikat, ablezvat...«

6. Ujetniki na Ruskem bodo spoznali pravoslavje. Vere pa ne bodo sodili po načelih, tudi ne po zgodovinskih dokazih, ampak po tem, kakšni so ljudje v pravoslavju. In po tej specifikaciji bo za katoličane sodba najbrž manj povoljna!

VI.

Omenimo ob sklepu še nekatere splošne pojave!

1. Moč države je silno zrastla.

2. Znak časa bo servilni duh: ubogaj brezpogojno; ljudska volja je padla na 0, ker je država vse atomizirala.

3. Maksimalne cene ubijajo veselje do dela. Kmet ne bo prideloval več za trg, ampak le za svoje potrebe. »Kaj bom delal, drugi bodo pa poceni vzeli! Kaj bom redil živino, ko bo prišel trener pa bo vzel kravo, ki je za plemo najboljša!«

4. Kot splošni dobri pojav omenimo to, da se narodí seznanjajo med seboj, geografija in folkloristika postajata bolj znani. Tudi so se naučili ljudje bolj brati in pisati, ker si več dopisujejo, obenem pa več bero važne novice. Moč časopisja je torej enormno poskočila.

5. Draginja je naredila življenje bolj preprosto; ni mesa, ni vina in kave in žganja, domača hrana je zopet prišla v navado.

6. Vpliv papeža je zrastel, sv. oče je postal tudi pri drugovercih priljubljen zaradi požrtvovalnega prizadevanja za mir. — Duhovščina je prišla deloma v odij, zakaj nas ne mobilizirajo, deloma pa je postala priljubljena, ker toliko pomaga v bedi.

Reči pa moramo, da se bo mogla izreči prava sodba o razmerah šele po vojski. Sredstva torej, kako se naj zlo iztrebi in dobro ustali, bomo s sigurnostjo določili šele pozneje. Tu podajmo le nekaj misli!

Splošno: proučujmo razmere in vzgajamo vernike z ozirom nanje!

1. Otroke dobimo predse deloma v šoli, deloma v Marijinih vrtcih. Tukaj jih svarimo pred: surovostjo, zapravljenostjo, neubogljivostjo; napeljujmo jih k pogostni redni molitvi in k sv. zakramentu. Za pogosto sv. obhajilo je čas zdaj izredno ugoden, ker nas podpirajo starši s svojo željo, da moli otrok za domače. Ker primanjkuje avtoritete in odločne besede doma, nadomestimo to v šoli!

2. Šoli odrastle je težje dobiti skupaj. Kjer je Marijina družba, je lepa prilika; če je pa še ni v župniji, moramo s prižnice svariti pred napakami: surovo preklinjanje in nečisto govorjenje, ponočevanje in popivanje, poudarjajmo sploh VI. božjo zapoved; in confessionalni bodimo strogi, če izostaja mladenič zunaj ob službi božji, zapretimo, da ne bomo dali absolucije, ker ti se boje tega in pomagano bo.

Dekleta seveda lažje dobimo, ker so dekliške Marijine družbe bolj razširjene. Tukaj je najboljše, VI. božjo zapoved sistematično obde-

lati, saj je ravno ona punctum saliens, če je tu v redu, bo tudi drugo! Svarimo pred umazanimi pismi in razglednicami! Ustavimo se lišpanju v obleki in zlatninah!

3. Starejše može navajajmo k skrbi za zapuščene; morda mnovega zla še opazijo ne! Da bomo krščansko zavest in odločnost utrdili in poživili, pokažimo na posledice nevere, ki so ravno zdaj tako očitne!

Žene dobimo morda najlažje pri III. redu. Govorimo tu o njih dolžnostih kot vzgojiteljice in zakonske družice! In confessionalni glede VI. bodimo strogi, aut — aut; po naravi so bolj plahe, zato jih bo resna alternativa vzbudila iz lahkomišelnosti. Pri pridigah večkrat o zakonski zvestobi, o dolžnosti do otrok.

4. Do vojakov bodimo skrajno dobri! Tako jih bomo privezali nase, pa tudi na svoje nauke. Bodimo v pismenem stiku z njimi! Ko pridejo na dopust, jih zberimo k sebi, da jih spoznamo, obodrimo in rahlo svarimo! V bolnišnicah imajo žalibog vsakovrstno čtivo, pošiljajmo jim tja radi naše dobre časnike! Ob slovesih od doma jim dajmo ročne knjižice, svetinje; privadimo jih obujati vsak večer popolno kesanje!

5. Sirote tolažimo in skrbimo po možnosti zanje! Posnemajmo v tem lepi zgled Kristusov.

6. Kjer pa ni drugače moči pomagati, nam ostane molitev. Scena: Mozes moli na gori in Izrael zmaga — naj nam stoji pred očmi! Živi Bog v evharistiji nam bodi zavetišče, pri njem iščimo pomoči, saj je on Kralj vekov!

II.

Kako je bila naša moška mladina organizirana sedaj? — Kako se naj organizacija sedanjemu času primerno izpopolni, razširi, osredotoči?

(Fr. Jaklič, kaplan v Sostrem.)

Ko je Leon XIII., eden največjih mož svetovne zgodovine, spoštovan od vernikov in sovražnikov, zaklical v svojih epohalnih okrožnicah: Katoličani vseh narodov, organizirajte se!, je napočila za Cerkev nova perioda. Antikristova vojska se je železno združila, da vzame dušam najdražje — kaj je preostalo Cerkvi Kristusovi potem drugega, kakor da se še ona združi in v združenju izvede defenzivo in ofenzivo sv. vere!

Verni svet je ubogal sv. očeta, organizacije so rastle v vseh oblikah. Tudi naša slovenska domovina ni zaostala, zadnji dve desetletji sta desetletji organiziranih katoliških Slovencev. In

med temi novimi tvorbami so vsi naši vodniki polagali posebno važnost na to, da se dobro izpelje organizacija moške mladine, saj iz dečkov vzrastejo fantje, iz fantov pa gospodarji, ki odločajo v javnih vprašanjih.

Ti naši fantje so pa zdaj iz doma, društveni domovi stoje začasno prazni. V tem odmoru pa je prav, da premislimo, kako je bilo s temi organizacijami doslej; so li dosegle zaželjeni uspeh ali ne, in če ne — kje so vzroki nepopolnosti, da dobro z dvojno skrbjo ohranimo, nepopolno pa s popolnejšim nadomestimo.

I. Splošne misli.

Če vzamemo v roke pravila štirih glavnih moških organizacij, vidimo, da so idejno vse izvrstno zasnovane. Za vsako dobo je primerno društvo: za šolarje »Vrtec«, za šoli odrasle »Naraščaj«, za fante pa »Marijina družba« in »Orel«. Zbirati te mlade ljudi okoli sebe, vzgajati jih po lepih pravilih in po časovnih zahtevah, izobraževati in jih vnemati k dobremu z govori, nastopi, prireditvami, v knjižnicah — kako nekaj lepega je to!

Ako pa pogledamo v dejanski razvoj, vidimo, da ni vse tako lepo dovršeno, kakor je bilo zasnovano. Kakor pri vsakem večjem delu, tako je tudi pri naših organizacijah velika pot od misli do izpeljave — kaj čuda torej, če se nastavijo razne ovire! Poglejmo torej nekatere splošne zavire!

1. Nekateri iščejo rešitev društvenega vprašanja v tem, da se ustanovi za fante le ena in za dekleta le ena stanovska organizacija; razcepljenost, pravijo oni, slabi moči. Mislijo na to, da naj se spoji »Marijin vrtec« z »Naraščajem«, »Marijina družba« pa z »Orlom«. Bo to dobro?

Prav težko. Spojijo se naj namreč samo tista društva, ki imajo isti namen in isti program. Pri teh dveh društvenih skupinah pa ni tako, »Naraščaj« in »Orel« imata vse širši namen in program ko »Vrtec« in »Marijina družba«. Za zgled vzemimo samostane: različni so po pravilih, eni strožji, drugi manj, pa Cerkev jih pusti in podpira, neče jih spojit! — Če bi bila »Marijina družba« n. pr. le odsek »Orla« in bi torej vsak član »Marijine družbe« moral biti obenem tudi uniformiran Orel, nastane za mnoge nemogućnost biti še zraven. To so predvsem tisti, ki so zaradi telesne dispozicije manj sposobni za telovadbo, potem pa tudi tisti, ki zanjo sploh nimajo veselja in so po naravi skriti in tihi. Ali bi ne bilo škoda teh prisiliti za odhod iz »Marijine družbe«,

ker so Orli manj disponirani! Saj so člani »Marijine družbe« vseeno lahko tudi »Orli«, samo siliti in spajati ne! K »Orlu« lahko pristopi vsak fant, da le ni skvarjen; k »Marijini družbi« pa le boljše »duše«.

2. Dobro bi pa delo, če bi bila centralizacija »Marijine družbe«, zlasti pa »Orla« popolnejša. »Orel« ima res že sedaj svoje okrožne načelnike in ti so zopet pod nadzorstvom centrale — a tu je na več krajih zadostovalo le to, da so bili izvoljeni, nadzirali pa niso dovolj.

3. Preveč smo se dali, osobito pri »Orlu«, preslepiti zunanosti, paradi in nastopom; ti so bili res lepi, a srce je ostalo pod rdečimi kroji včasih mrzlo ko prej. Preveč smo hvalili!

4. Orli so se deloma prehitro ustanavljali; tla še niso bila zrahljana, in tudi pozneje se nismo dovolj potrudili, da ohranimo društva po možnosti sveža.

Kako bi torej začeli po vojski?

1. Reči moramo, da bo treba z vso silo začeti! Nasprotna armada bo tesno spojena — naj mi leno držimo križem roke?! Bog pa daj še tistim iz naših vrst izpregledati, ki hvalijo stare čase, ko so brez vsega tega izhajali! Seveda so shajali, ko za goro niso stali sovražni organizirani kordoni!

2. Izpelje naj se organizacijam centralizacija, ki bo zares pazila na procvit vsakega društva. Moč našega telesa obstoji v tem, da se inficirani deli takoj opazijo in vzamejo v veliko skrb — tako bi moralo biti tudi pri mladeniških organizacijah: hitro spoznati, kje peša, in tam poživiti!

3. Ne hvalimo tega, kar v resnici ni dobro uspelo! Če pohvalimo, damo slabemu dobro izpričevalo, komu bo palo v glavo potem popravljanje!

4. Skrbimo za lepe zunanje nastope, a še bolj na jedro. Zunanost je le sredstvo: privabiti člane in izkazati se pred občinstvom, a cilj to ni. Cilj je srčna vzgoja, da naredimo iz fantov katoliško-narodne značaje. — Da je bilo ponekod res preplitvo zasnovano, kaže to dejstvo: knjižnica, ki je poleg predavanj največji vir za prerojenje mišljenja in hotenja, je bila tako slabo obiskana! Tudi ni bila dobro urejena, par Mohorjevih knjig pa še par drugih je bilo notri. Slab jedilni list za dušno hrano!

5. Država bo ustanavljala strelska in veteranska društva. Na Tirolskem jih že imajo, in duhovniki so jih znali pridobiti zase. Posnemajmo!

II. Nekatere misli o posameznih organizacijah.

1. »Vrtec«. Tu bo treba vse marljivosti, skrbni in previdnosti. Starejših ne bomo mogli popolno, idealom primerno odgojiti, v mnogih važnejših rečeh bo treba popustiti in potrpeti, — otroke pa lahko čisto po svoje vzgojimo. Tu je seminar za dobrega »Orla« in dobro »Marijino družbo«.

Ne popolnost pa je pri »Vrtcih« to, da se sprejemajo le najboljše, slabši pa, torej tisti, ki naše pomoči najbolj potrebujejo, niso sprejeti. Bi ne kazalo pri teh otrokih vreči mreže bolj na široko, saj se lahko v teku let prebira in slabo izločuje.

Tvarine obdelujmo pri shodih tiste, ki so najbolj aktualne. Vzgjajmo nežni čut za čistost in dostojnost, za srčno pobožnost, ubogljivost, delavnost; vcepimo pa tudi ljubezen do naše ljube Avstrije, do domačije in naroda! Kako so narodno probujeni otroci pri Nemcih, Madjarih, Lahih — pri nas pa šolar komaj to ve, da je Slovenec. Drugi narodi nas v tem gotovo prekašajo!

2. »Naraščaj«. Ta je bil doslej premalo vpeljan, pa je v resnici tako važen! Je namreč določen za dobo, ki je za mladino najbolj odločilna — doba spolne dozorelosti. Mladenič tu instinktivno hoče vodnika, gre torej za tistim, ki mu prvi ponudi prijazno svojo roko. Če ga v tej dobi izgubimo — nikdar ne bo več iz srca naš!

Natančno porazložimo, za kaj se pripravljajo: povejmo jim o pomenu in namenu »Orla«, da lep kraj in telovadba nista vse, ampak da je cilj notranji, da je mladenič versko in narodno zaveden in dosleden. Zlasti preden prestopijo v »Orla«, to zahtevajmo: če ne misliš najvažnejšega držati, ne vstopaj v »Orla«, tam ne bo ozračje zate!

3. »Marijine družbe«. Verska brezbržnost in načelna neodločnost jih bo živo klicala, zato morajo biti v vseh župnijah. To je najsolidnejše odgojevališče krščanskih mož, saj je društvo direktno versko društvo, pravila zgolj verska in v stoletjih preizkušena. Tu bo opora proti kulturnemu boju!

Razširimo ta zlata društva, da ne bodo za fante tako nekaj tujega! Kako lep je bil n. pr. pred par leti pogled na dobrepoljske njive proti Zagorici: vsak mesec je šlo iz farne cerkve nad 300 fantov tja na shod, sami člani »Marijine družbe«, vsi s svetinjo na prsih. Kaj je dosegel

g. Orehek tukaj! »Ne vem, zakaj se drugje člani kongregacije tako skrivajo, pri nas pa je one sram, ki niso v »Družbi«, ko smo vsi fest fantje notri«, mi je pravil načelnik. In princip gospoda voditelja je bil: v nebitvenih rečeh vse popustiti, načela pa trdo držati.

4. »Orel«. Poklicala ga je v življenje sila: odpor proti Sokolu. Vendar pokazalo se je, da je to društvo tako idealno-lepo zasnovano, kakor morda nobeno drugo ne. O kaj je lepše kakor mlad fant — vitez in katoličan! Pod lepo zunanostjo odgojiti plemenito verno in odločno srce!

a) Mi duhovniki se živo zavedajmo, da leži na nas krivda, če niso dovolj lepo uspevala ta društva. Zlasti mladi duhovniki se jih poprimimo z vso vnemo, ker kako je to lepo: sredi prijateljev njihov prijatelj-vodnik; vidijo ga, da je mlad, kakor so oni, vidijo živahnost mladega srca — obenem je pa ta njih vrstnik po letih — namestnik Kristusov. Tako visok po časti, pa jih tako ljubi! O kako so hvaležni naši dobri fantje zato! Kako nam še sedaj pišejo lepo z bojišč! — Dobre fante imamo okrog sebe, lahko smo z njimi bolj domači in zaupni, ne bo padlo spoštovanje do nas kakor eni trdijo! Za dokaz le to: k zgoraj imenovanemu g. Orehku so fantje kar drli okrog spovednice in še sedaj se vsujejo, ko pride iz bližnje župnije pomagat spovedovat — znak najvišjega zaupanja!

b) Takoj ob začetku delovanja moramo poizvedeti za tiste, ki so se javno slabo obnašali. Teh pa nikakor ne pustimo v telovadnico, kuga so!

c) Bodimo z mladeniči skrajno dobri; z milobo, prijaznostjo in dobroto jih bomo pridobili zopet zase. Pomislimo namreč, da se bodo vrnili s samozavestjo, da so najhujše prestali — ali se jim ne bodo zdeli nastopi v krajih vsaj odkraja otročji? Res: rojna črta v zakopu pa četa v kroju — kako naj se obdrži v primerjanju zadnja? Povejmo jim tudi, da to sami čutimo, prosimo jih, naj se žrtvujejo iz ljubezni do mlajših! — Preveliko samozavest pa malo zmanjšamo s tem, da jih opozorimo, kdo jim je dal moči, da so vztrajali, kdo jih je varoval in nazaj pripeljal, — Bog, edino On!

d) Imejmo z njimi redne sestanke s predavanji, ona so pravzaprav jedro. Temata naj nam narekujejo časovne razmere: zoper nečistost in ponočevanje, zoper surovost, pretepanje in kletev; govorimo jim toplo o ljubezni do domovine, proti izseljevanju, saj se v tujini narodno, še prej pa versko izgube. Govo-

rimo jim o pravem razmerju in občevanju do ženskega spola.

c) Pa ne samo mi duhovniki govorimo — tudi fantje sami naj nastopajo! Sami naj povedo, kaj so doživeli in prestali; povedo naj, kako so videli greh in zlobo, in sami naj izlijejo v govorih svoj stud in obsodbo do nje. Obsodba greha iz ust tovariša bo mnogo bolj posegla v srce ko beseda duhovnika, ki ga vedno čujejo pridigati

f) Govorimo tudi za abstinenco gibanje. Vsaj toliko jih vzgojimo, da se ne bodo norčevali iz truda tistih, ki hočejo s samozatajevanjem dvigniti narod iz mlakuže. Povejmo jim pomen abstinence; tudi to jim dopovejmo, koliko nasprotnikov da ima — dokaz, da je nekaj velikega, saj pravi Nemec: »niso najslabši tisti sadeži, ki se jih lotijo ose.«

g) Ker se nam je bati v doglednem času kulturnega boja ali vsaj njemu sorodnih pojavov, ne pozabimo na apologetična vprašanja!

h) Opustimo tiste prazne veselice »pod milim nebom«, pri katerih se sicer res nekaj denarja nalovi, pa se podira s pijačo in neslanostmi to, kar se je bilo po trudapolnem resnem delovanju doseglo.

i) Pač pa prirejajmo lepe igre! Da so res eminentno vzgojevalnega pomena, se učimo od Grkov! Seveda — le dobre, lepe, blažilne igre na oder! — Sliši se večkrat sicer, da naše ljudstvo ni za plemenite globokozamišljene igre: sredi najpretnesljivejše scene, pa se ti surovo zakrohota. — Res je sicer to, a zakaj taki pojavi? Morda ker ne občutijo plemenite lepote? O ne, le govori z njimi pozneje, boš videl, da so mehka srca dobro razumela. Ali naš preprosti kmetijski človek je mož; njega je sram pokazati to, kar se mu godi lepega v duši, ginjenje skriva in zakrije pod navidezno surovost.

Pri tej priliki omenimo še nekaj, kar ne spada sicer strogo semkaj, pač pa je z zadnjim v zvezi. Toliko se piše o naših fantih, kako surovi so ob časih naborov, ali so res tako vredni obsojanja? Zakaj pa vpijejo takrat in pojejo in morda tudi razgrajajo? Zopet samo zato, ker jim je hudo, da bodo morali iz domače hiše, od domače družine in domačega kraja v tujino za tri leta; hudo jim je, a njih moška narava se upira, pokazati lepoto srca na zunaj; še ob mobilizacijah so ukali, v očeh so jim pa stale solze. Niso surovi, le skrivajo biser.

Širimo glasilo za fante »Mladost«! Pišimo po možnosti članke zanjo!

j) Zavzemimo se bolj za knjižnice! Uredimo jih! Nakupimo lepih knjig, saj to ostane, čeravno gre od hiše do hiše. Koliko važnost poлагajo n. pr. na knjižnice v Belgiji, na Švedskem, Nizozemskem ali Angleškem — celo našim jetnikom je država oskrbela knjižnice.

k) Skrbimo za pogostne skupne verske vaje, nastope v krogih v cerkvi! Odkraja jih povabimo k sv. obhajilu za mrtve tovariše-Orle.

l) Molimo pa tudi sami za prospeh našega združevanja pod Kristusovo zastavo. Meditacije, brevir, adoracije darujmo v ta namen. Saj vemo, da: »ni nič, kateri sadi, in nič, kateri priliva, ampak tisti, ki dá rast, je Bog!« (I. Cor. 37.)

II.

(Jakob Širaj, kaplan v Polju.)

Kakšna bo prihodnost? Mnogo odločno katoliških mož in mladeničev že počiva v grobu: Galicija s Karpati, Srbija, Primorska in Italija so jim dale miren kotiček. Padajo skoro vedno najboljši: slabim prizanaša bolj usoda, Bog čaka v svojem usmiljenju na poboljšanje. Teda, kaj bo, če pride več slabih elementov domov kot dobrih, vernih mož in fantov? Bomo vzdržali? Mnogi bodo prišli nazaj prepojeni s protiverskimi nazori; ali se bo mogla naša mladina, posebno moška, ustavljati njihovim krivim poukom? Šlo bo; mladino, zlasti moško, bomo ohranili verno, vdano Bogu, le organizirati jo je treba. Pa mislim, da v naši domovini je že težko dobiti kraj, kjer bi ne bilo mladinske moške organizacije. Kjer imamo tako organizacijo, tam jo bo treba izpopolniti sedanjemu času primerno, jo kolikor mogoče razširiti, da bo kar največ moške mladine bivalo v njenem okrilju. Poglejmo, kako je naša moška mladina organizirana sedaj!

Imamo organizacijo dečkov in organizacijo mladeničev. Dečki so organizirani v »Marijinem vrtcu« in orlovskem naraščaju; mladeniči v »Marijini družbi« in v orlovskih odsekih. — Glavni namen naših mladinskih organizacij je vsem isti: ohraniti mladino verno, vzgojiti globokoverne, odločne katoličane.

A. 1. »Marijin vrtec« zbira otroke od prvega sv. obhajila do 14. leta in je zlasti priprava ali boljše zbiralnik za »Marijino družbo«. V »Marijin vrtec« se vzame vse, kar hoče notri; je kakor mreža, v katero se ujamejo dobre in slabe ribe. Mnogo slabega se v teku časa popravi, kar pa ostane kljub vsemu trudu slabo, se izvrže o primernem času.

Sredstva, ki jih rabi »Marijin vrtec« v dosEGO svojega namena: a) shodi, ki se vrše vsaj mesečno, b) prejem sv. zakramentov (določeno je, da vsak dan prejme sv. zakramente gotovo število tako, da pridejo vsi otroci na vrsto v enem mesecu. Za pogosto in vsakdanje prejetje sv. obhajila skrbi odsek »Marijinega vrtca«). c) Da se goji ljubezen do bližnjega, so zbrani otroci v odseku »Sv. Detinstva«, ki pobira prispevke po vseh razredih za »Sv. Detinstvo« in ubožne knjige, d) četrti pripomoček je »Sveta vojska«. — Kot nekaj odsek »Marijinega vrtca« je orlovski naraščaj. Vsak deček iz »Marijinega vrtca« namreč, ki ga veseli telovadba in če dovolijo starši, pristopi k orlovskemu naraščaju. Tako sta »Marijin vrtec« in naraščaj tesno združena.

2. Naraščaj! Dušno hrano dobiva v »Marijinem vrtcu«. Za telo pa skrbi telovadba, deške igre, kolikor je mogoče v sedanjih razmerah, ko so v domu vojaki.

Z ozirom na sedanje razmere bi bilo morebiti dobro pomnožiti shode »Marijinega vrtca«, da bi si otroci na kak način nadomestili pouk v krščanskem nauku, ki je bil v šolskem letu pomanjkljiv: radi skrajšanega pouka in nerednega obiskovanja šole. — Z ozirom na trmo in neubogljivost otrok, o kateri sedaj tožijo, bi bil koristen morebiti nov odsek, v katerem bi se otroci trudili, posebno si prizadevali ravno za pokorščino. — Shodi naj bi se vršili, če je mogoče, pred krščanskim naukom ob nedeljah in praznikih; vzrok: da se potem udeležijo popoldanske službe božje, in da jih starši po nauku še porabijo za pašo in drugo. — Organizira se lahko prejem sv. obhajila v vojne namene.

Koder gojijo, če so tudi težavni časi, naraščaj, bo zazelenelo na orlovski njivi kakor maja meseca in kmalu bo zrastel »Orel«, kakor je bil prejšnji. — Ker živimo v času vojaške discipline, naj se ta strogo vpelje v naraščaju, dajmo ji le krščanski značaj. — Ne bo pa poglavitna naloga naraščaj tehnično izvežbati, ampak dečke vzgojiti: prilike je zdaj za to še več kakor pred vojsko: namreč opisovanje vojne, zgledi padlih junakov, ostudnost izdajstva. — Take slike naj se vtisnejo dečkom v srce.

B. 1. Iz »Marijinega vrtca« pride deček kot kandidat v »Marijino družbo«. Ko se tolikokrat bere in sliši, kako varuje Marija svoje otroke v boju, ko dečki vidijo, da se celo vojaki ne sramujejo nositi svetinje Marijine na kapi, na prsih (na kar naj jih voditelj opozori), je pričakovati povzdiga mladeniških »Marijinih družb«. — Na

sličen način kakor »Marijin vrtec« je organizirana tudi »Marijina družba«: shodi, prejetje skupnega sv. obhajila. — Ker je mnogo članov odšlo v vojsko, so posamezni odseki nemogoči. — S člani-vojaki je pismeni stik. — Vsled vojske je mogoče doseči bolj prisrčno češčenje Marije, ker vidijo, da Marijina pomoč je res pomoč in niso to samo besede. — Veliko izda prebrati pismo, ki ga je poslal »Marijin sin« s fronte. — Sedaj se lahko govori o premagovanju, ker vidijo zglede za to vsak dan. — Nad vse koristen bi bil odsek, ki bi se pečal z apologetiko; ali da bi se vsi člani, ne samo odsek, urili v apologetiki. — Lepo bi bilo, če bi se moglo fante pridobiti za karitativno delo.

2. »Orel«. Meseca novembra bo poteklo deseto leto, ko je zagledal svet prvi orlovski odsek. Ta odsek je bil temeljni kamen sedanji »Zvezi Orlov«; organizacija Orlov je storila mnogo dobrega med našo mladino in med našim ljudstvom. Imela je še načrtov za prihodnost, čas strašne svetovne vojske jih je prekrižal. Večina fantov je odšla v vojsko, na čelu jim najboljši načelniki in vaditelji odsekov. Zato je življenje v orlovskih odsekih začelo nekoliko pojemati. V mnogih krajih so zasedli vojaki telovadnice, glavno torišče »Orla«. Treba se je seliti, to pa vzame mnogim dobro voljo. Vsled teh posledic vojske je bilo treba omejiti tehnično vežbanje, a tudi organizatorično delo je padlo, kakor: kurzi, predavanja. Napredovalo je čitanje časopisov: »Slovenec«, »Domoljub«, »Mladost«. Pri sestankih se največ obravnavajo dnevna vprašanja: moč vojskujočih se držav, bitke, kdo je padel, kaj je kak član pisal. — Dopisovanje s člani-vojaki oskrbuje navadno predsednik; po možnosti se pošilja na bojno polje in v bolnišnice raznovrstno berilo. — Takole živimo sedaj v orlovskih odsekih. — Marsikaj bi bilo treba še izpopolniti z ozirom na razmere časa: n. pr. mnogo bolj temeljito bi bilo treba obravnavati verska vprašanja: o Bogu, božji pravičnosti in božji previdnosti, cerkvene razmere. — Mnogo preveč se je zanemarjalo do zdaj zgodovina, cerkvena in posvetna, in s tem v zvezi zemljepis. Ker je naših ljudi mnogo ujetih med Rusi in Srbi, bodo prinesli iz ujetništva nazore, ki bodo morebiti naši sv. veri nasprotni; zato bi bilo dobro naše fante že zdaj seznaniti z razmerami, političnimi in verskimi, drugih slovanskih narodov. — Očetje »Orlov« so odrinili na bojno polje, gospodarstvo doma je ostalo v roki matere in sina »Orla«. — Ali bi ne bilo dobro poskrbeti, da taki fantje kaj zvedo o pametnem gospodar-

stvu, eventualno tudi o trgovini? — In ravno vežbanje fantov v gospodarstvu, trgovini, bi pritegnilo tega in onega k orlovski organizaciji. — Glede tehničnega dela v naših odsekih pogrešamo zlasti sedaj, ko so odšli vaditelji v boj, dobrega »Vežbovnika«, ki bi se, kar mogoče, skladal, ujemal z vojaškim. — Zavladati mora tudi boljša disciplina v odsekih samih, kakor tudi med odseki in okrožji. Okrožja naj bi se uredila po dekanijah. Vzroka naj navedem dva: 1. da čutijo »Orli« tudi po delitvi zvezo s Cerkvijo, 2. ker so predsedniki orlovskih odsekov navadno duhovniki, ki se shajajo mesečno h konferencam S. C. J., in bi potem ob istem času lahko obravnavali tudi zadeve orlovskega okrožja. — Ravno tako kakor v odsekih se mora vpeljati stroga disciplina med odseki, okrožji in med podzvezo ter osrednjim odborom, ki naj ima sedež v Ljubljani. — Da bo pa vladala res disciplina v vsej organizaciji je treba novega, temeljitega »Poslovnika«, v katerem bodo podrobno razložene pravice, dolžnosti in delokrog vsakega član organizacije.

Bog naj nam da pravih katoliških mož. ki bi to delo prevzeli in vodili, pri tem pa ne iskali svoje časti, ampak samo blagor naše mladine in s tem našega ljudstva. Potem se nam ni bati prav posebno, da bi naše ljudstvo zapustilo vsled vojske duhovnike in s tem sv. vero.

3. Casus resolutio.

Marcus, villicus divitis et potentis domini, ab ipso ad nuptias mox celebrandas invitatur. Marcus invitationem laetus accipit, sed gaudium ipsius multum deminuitur, cum audit, copulationem solemnem in templo haeretico futuram esse; nam haec res ipsi minus recta videtur. Consulit parochum, qui ipsi declarat: nuptiis haereticorum honoris causa interesse licere ex justa causa. Marcus alacer ad locum nuptiarum venit, sed ecce! nova difficultas. Designatus testis non est praesto, et Marcus alacer ad vitandum scandalum a domino suo simpliciter substituitur in locum absentis testis. Marcus paulum perturbatus officio testis fungitur.

Quaeritur 1. Quid est communicatio in sacris?

Resp. ad 1. Vide Noldin, Summa Theol. mor. II. p. 38.

Quaer. 2. Quid in nuptiis sacrum, quid civile?

Resp. ad 2. Tria genera rerum distinguimus: res sacras, res mixtas et res civiles seu profanas. Matrimonium ad res mixtas pertinet. Etiam causae matrimoniales sunt triplicis ge-

neris. Aliquae versantur circa initi foederis firmitatem, et hae in solo Ecclesiae foro sunt pertractandae. Aliae sunt causae excitatae aut super validitate sponsalium, aut super jure instituendi divortium quoad torum et cohabitationem, et ita pariter ob illum respectum, quem habent ad matrimonii sacramentum, ad solum iudicem ecclesiasticum referuntur. Aliae demum sunt causae, quae connexionom quidem habent cum matrimonio, sed res mere politicas et temporales directe atque immediate respiciunt... istae ad iudices saeculares pertinent... docent doctores.

Quaer. 3. Quales nuptiae vocantur »nuptiae haereticorum«?

Resp. ad 3. Nuptiae haereticorum sensu latiore sunt omnes istae, ubi haeretici inter se matrimonium contrahunt; sensu vero strictiore sunt nuptiae, quae contrahuntur coram ministro haeretico ritu haeretico, vel quibus iste minister quae parochus assistit.

Quaer. 4. Quando contrahitur coram ministro haeretico matrimonium non haereticorum?

Resp. ad 4. Quando minister haeticus consideratur et agit solummodo ut persona publica civilis, quam ex lege civili omnes adire debent, ut civiliter se matrimonium inire declarent, tunc pars catholica una cum haeretica se sistat coram ipso, ad actum civilem dumtaxat ad implendum. Cavendum tamen, ne ullus ritus sacer admittatur. Iste quidem actus plerumque non est verum matrimonium propter clandestinitatis impedimentum, ubi vero matrimonium civile validum habetur, assistentia ministri haeretici naturam actus non pervertit.

Quaer. 5. Quali poena afficiuntur catholici, qui coram ministro haeretico contrahunt matrimonium?

Resp. ad 5. Poena supponit culpam seu transgressionem legis, qua ordo ecclesiae socialis turbatur. Matrimonium mixtum, de quo sermo est, sine dispensatione inire, etiam in locis, ubi clandestinitas non obstat, grave peccatum ex se publicum est, quod publica satisfactione et reconciliatione indiget, quam Episcopus pro arbitrio suo exigit. Imo, qui coram ministro haeretico ritu haeretico matrimonium inierit, vel in filiorum educationem haeticam consenserit, incurrit censuram excommunicationis latam contra haeticos eorumque fautores, quod S. Officium saepius declaravit. (Cfr. Noldin, de poenis eccl.) Sepultura ecclesiastica eis denegatur, cum sint peccatores publici et notorii, nisi ante mortem poenitentiam egerint. Munus patrini

suscipere non possunt ex eadem causa. His poenis afficitur dominus Marci, si in hoc casu culpam gravem in scientiae censurae et poenae commiserit.

Quaer. 6. Quid de Marco iudicas?

Resp. ad 6. Marcus in rebus istis non satis instructus invenitur, tamen sponte rectam ingreditur viam consilium a suo parochio petiturus. Parochus consilium quidem bonum dedit, tamen Marcum insufficienter informatum dimisit. Certe malitiam gravem et sequelas tristes hujus actionis notare atque omnem cooperationem prohibere debuisset. Officium testis in matrimonii contractu constituit communicationem in sacris

formalem et graviter illicitam, a quo Marcus abstinere debuisset. A culpa tamen gravi eum excusare possumus, nam videtur Marcus habere conscientiam perplexam in actu, qui moram non patitur ad consilium petendum, ex utraque vero parte peccatum instare videtur. Si renuit officio testis fungi, dominus graviter offenditur et scandalum magnum ex turbatis nuptiis oritur, et si officium suscipit, rem probabiliter malam peragit.

Marcus deberet eligere istam partem, in qua minus malum esse cognoscit; si neque hoc potest distinguere, faciat, quod vult, nam deficiente morali libertate non peccat.

134.

Peto vojno posojilo.

V dopisu z dne 5. nov. t. l., št. 6947/Mob., izreka c. kr. deželna vlada vsled odloka c. kr. ministrstva za notranje posle z dne 30. oktobra t. l., št. 55.229, knezoškofijskemu ordinarijatu in vsem duhovnikom ljubljanske škofije najpopolnejše priznanje in najtoplejše zahvalo za smotreno pospeševanje in živahno prizadevanje pri zapisovanju dosedanjih vojnih posojil, ki so se vsled tega tako izborna obnesla.

Sedaj se bo pa pozvalo ljudstvo za novo, peto vojno posojilo. Avstrijska vlada trdno pričakuje, da uspeh petega vojnega posojila preseže vsa dosedanja. Da se to dogodi, se morajo potruditi vsi domoljubi, posebno pa duhovniki, ki naj bodo uzor pravega krščanskega domoljubja in zato tudi požrtvovalnosti, ki iz tega domoljubja izhaja. Vem, da duhovnikom ljubljanske škofije ni treba šele naročati in zapovedovati, naj uporabijo ves svoj ugled in vso svojo spretnost, da naše vernike za 5. vojno posojilo ogrejejo in bodo toliko podpirali, da ne zaostanejo za nobenim drugim narodom v Avstriji. Iz lastnega nagiba in v patriotičnem svojem čuvstvanju bote sami od sebe storili več, kakor pa samo strogo dolžnost.

Razlogi za obilne prispevke v korist 5. vojnega posojila so sledeči:

1. Srečen uspeh vojnega posojila bo sijajna zmaga naše ljube Avstrije na gospodarskem polju, na katerem so nas smrtni naši sovražniki hoteli uničiti; pokažimo jim, da smo na gospodarskem polju ravno tako močni in zmagoviti, kakor na raznih bojiščih;

2. vsote denarja, ki se nalaga pri posojilnicah in bankah, nam dokazujejo, da je prav veliko denarja v deželi; kje pa moremo denar naložiti bolj varno, bolj koristno zase in za ogroženo državo kakor pri vojnem posojilu?

3. ni se treba bati, da se nam posojilo ne bo vrnilo, ali da se bodo pri povrnitvi posojene vsote zmanjšale, ali da se bodo na posojila posebni davki naložili; c. kr. minister je očitno in slovesno rekel, da država svojih upnikov ne bo prevarila, da bo njim dane obljube vestno izpolnila in do njih postopala bolj obzirno, kakor pa z lastniki drugih državnih papirjev.

Nič ne dvomim, da bote vsi duhovni gosposdje ljubljanske škofije tudi pri 5. vojnem posojilu ne le radi, ampak navdušeno vršili svojo versko in patriotično dolžnost. Naj ve naša država, naj vedo tudi naši nasprotniki, da nas ne prekosi noben narod ne v njegovi zvestobi do Boga, pa tudi ne v zvestobi do cesarja in avstrijske države.

Zato naročam, da poučujete ljudstvo v cerkvi in zunaj cerkve, da izpodbijete krive in škodljive ugovore in tako izdatno pomagajte naši državi do sijajne zmage na gospodarskem polju.

V Ljubljani, 11. novembra 1916.

† Anton Bonaventura
knezoškof.

Naj navedem tu nekoliko odstavkov iz dopisa c. kr. deželne vlade z dne 5. novembra 1916, št. 6947/mob.:

Die steigenden Ergebnisse der bisherigen Kriegsanleihe und insbesondere das glänzende Ergebnis der 5. Kriegsanleihe sind ein Beweis für die unbeugsame Kraft unseres Wirtschaftslebens und das unerschütterliche Vertrauen des Volkes in die Zukunft unseres Staates. Diesen mächtigen, für die Entscheidung des Krieges bedeutsamen Erfolg verdanken wir der verständnisvollen Einsicht der weitesten Schichten der Bevölkerung und der planmäßigen Zusammenfassung aller wirtschaftlichen Kräfte.

Durch die zielbewußte Förderung der Zeichnung dieser Kriegsanleihe und durch die hiebei entfaltete Tätigkeit hat sich das hochwürdige fürstbischöfliche Ordinariat und die krainische Geistlichkeit außerordentliche Verdienste erworben und beehre ich mich über Erlaß des k. k. Ministerium des Innern vom 30. Oktober 1917, Zl. 55.229, dem hochwürdigen fürstbischöflichen Ordinariate und der krainischen Geistlichkeit hiefür die vollste Anerkennung und den wärmsten Dank auszusprechen.

Die in der nächsten Zeit zur Begebung gelangende 5. Kriegsanleihe stellt uns neuerlich vor die Aufgabe, durch Anspannung aller Kräfte den ruhmvollen Siegen unserer unüberwindlichen Heere einen neuen glänzenden Sieg auf wirtschaftlichem Gebiete hinzuzufügen.

Die hochwürdige Geistlichkeit wolle in geeignet scheinender Weise eingeladen werden, überall rückhaltslos ihren großen Einfluß im Interesse des Staates voll zur Geltung zu bringen und an der Belehrung der Bevölkerung und Bekämpfung falscher Auffassungen und Vorurteile eifrig mitzuwirken.

Es besteht kein Zweifel, daß die Kriegsanleihe die sicherste Vermögensanlage darstellt, da das ganze Reich, das gesamte Volksvermögen für dieselbe haftet und der Staat unter allen Umständen in der Lage ist, seine Verpflichtungen gegenüber den Anleihegläubigern im vollen Umfange zu erfüllen. Es wäre widersinnig, wenn sich der Staat, der wohl die Pflicht, aber auch die Macht hat, die öffentlichen Lasten nach Maßgabe der Leistungsfähigkeit des Einzelnen gleichmäßig zu verteilen, durch Nichteinhaltung übernommener Verpflichtungen finanziell helfen wollte, da er einen solchen Abzug an jedem anderen Einkommen vornehmen kann. Es ist daher vollkommen ausgeschlossen, daß der Staat eine Sonderbesteuerung der Kriegsanleihe einführen oder eine sonstige, gerade die Zeichner der Kriegsanleihe benachteiligende Maßnahme treffen könnte, der Staat wird seine eigenen Gläubiger nicht schlechter behandeln als andere Wertpapierbesitzer, er wird sie im Gegenteil jederzeit eher bevorzugen.

Bekanntlich hat die Staatsverwaltung bereits durch Erschließung neuer Steuerzuflüsse die Deckung des Zinsendienstes für die bisher aufgenommenen Kriegsanleihen angebahnt; daß dies noch während des Krieges geschehen konnte, ist gewiß ein Beweis für die unerschütterliche Kraft der Gesamtwirtschaft.

Vojne davčne doklade.

Auf Grund des § 14 des Staatsgrundgesetzes vom 21. Dezember 1867, R.-G.-Bl. Nr. 141, finde ich anzuordnen, wie folgt:

Kriegszuschlag.

Artikel I.

Mit Rücksicht auf die durch den Krieg geschaffenen außerordentlichen Verhältnisse werden vom Steuerjahr 1916 an bis auf weiteres zu den direkten Steuern Kriegszuschläge nach den folgenden Bestimmungen eingehoben:

§ 1.

Als Kriegszuschlag wird erhoben:

1. Zu der im § 3 des Gesetzes vom 23. Jänner 1914, R.-G.-Bl. Nr. 14, mit 19,3 Prozent des

ermittelten Reinertrages festgesetzten Grundsteuer ein Zuschlag von 80 Prozent der ordentlichen Steuer.

2. Zur allgemeinen Erwerbsteuer ein Zuschlag von 100 Prozent der ordentlichen Steuer, wenn der Steuerpflichtige der I. und II. Erwerbsteuerklasse, von 60 Prozent, wenn der Steuerpflichtige der III. und IV. Erwerbsteuerklasse angehört; die in die Erwerbsteuerklassen nicht eingereihten Erwerbsteuerpflichtigen haben den 100prozentigen oder den 60prozentigen Zuschlag zu entrichten, je nachdem die Steuerjahresschuldigkeit 300 K übersteigt oder nicht.

3. Zur Erwerbsteuer nach dem II. Hauptstücke des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, mit Ausnahme jener von Unternehmungen des Staates und jener der

Österreichisch-ungarischen Bank ein Zuschlag von 20 Prozent der ordentlichen Steuer einschließlich der Zusatzsteuer nach § 100, Absatz 7 und 8, des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, überdies bei Aktiengesellschaften, Aktienvereinen, Kommanditgesellschaften auf Aktien, Gewerkschaften, Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften und Gesellschaften mit beschränkter Haftung ein weiterer Zuschlag nach der Rentabilität ihrer Unternehmungen (Rentabilitätszuschlag).

Der Rentabilitätszuschlag beträgt bei einer Rentabilität

von über 6 Prozent bis einschließlich 8 Prozent 30 Prozent,

von über 8 Prozent bis einschließlich 10 Prozent 40 Prozent,

von über 10 Prozent bis einschließlich 12 Prozent 50 Prozent,

von über 12 Prozent bis einschließlich 14 Prozent 70 Prozent,

von über 14 Prozent 80 Prozent der ordentlichen Steuer mit Ausschluß der Zusatzsteuer (Absatz 1).

Die Rentabilität ist aus dem Verhältnisse des steuerpflichtigen Reinertrages nach Ausscheidung der gemäß § 94, lit. c und f, des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, zugerechneten Darlehenszinsen und Erwerbsteuerbeträge zu dem in der Unternehmung tätigen eigenen Kapital des Steuerpflichtigen einschließlich der echten, bilanzmäßig ausgewiesenen Reserven nach dem Stande zu Beginn des für das Steuerjahr maßgebenden Geschäftsjahres zu berechnen. Bei teilweise steuerfreien Unternehmungen ist nur das auf den steuerpflichtigen Teil entfallende Kapital in Rechnung zu stellen.

4. Zu der auf Grund von Bekenntnissen veranlagten Rentensteuer ein Zuschlag von 100 Prozent der ordentlichen Steuer; ein gleicher Zuschlag zu der gemäß § 133 des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, vom Schuldner abzuführenden Rentensteuer, jedoch nur bezüglich jener rentensteuerpflichtigen Bezüge, die nach Kundmachung dieser Verordnung zur Auszahlung oder Gutschrift gelangen, und mit Ausnahme der in § 131, Absatz 1, lit. a, und Absatz 2 des zitierten Gesetzes angeführten, dem 10prozentigen oder einem höheren Steuerfuße unterliegenden Bezüge.

5. Zur Einkommensteuer einschließlich des Aufschlages für minderbelastete Haushalte (§§ 172 bis 175 des Personalsteuergesetzes vom

25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, in der Fassung der Personalsteuernovelle vom 23. Jänner 1914, R.-G.-Bl. Nr. 13) bei einem veranlagten Einkommen

von mehr als	bis einschließlich	ein Zuschlag
Kronen		
3.000 . . .	5.200 . . .	15 Prozent
5.200 . . .	7.200 . . .	20 „
7.200 . . .	10.000 . . .	25 „
10.000 . . .	14.000 . . .	30 „
14.000 . . .	20.000 . . .	35 „
20.000 . . .	26.000 . . .	40 „
26.000 . . .	32.000 . . .	45 „
32.000 . . .	40.000 . . .	50 „
40.000 . . .	48.000 . . .	55 „
48.000 . . .	56.000 . . .	60 „
56.000 . . .	64.000 . . .	65 „
64.000 . . .	76.000 . . .	70 „
76.000 . . .	100.000 . . .	80 „
100.000 . . .	140.000 . . .	90 „
140.000 . . .	200.000 . . .	100 „
über 200.000 . . .		120 „

der ordentlichen Steuer.

6. Zu der Tantiemenabgabe nach Artikel III des Gesetzes vom 23. Jänner 1914, R.-G.-Bl. Nr. 13, ein Zuschlag von 100 Prozent der ordentlichen Abgabe, jedoch nur bezüglich der nach dem 31. Dezember 1916 fällig werdenden Bezüge.

§ 2.

Die Kriegszuschläge sind gesondert vorzuschreiben und auszuweisen.

Eine Vorschreibung der Kriegszuschläge zu dem Zwecke der Bemessung und Einhebung von Zuschlägen der autonomen Körperschaften und von Beiträgen an diese findet nicht statt.

Der auf die Kriegszuschläge zur Grundsteuer und zur Einkommensteuer entfallende Ertrag ist in den nach § 2 des Gesetzes vom 23. Jänner 1914, R.-G.-Bl. Nr. 14, für die Höhe der Überweisungen an die Landesfonds maßgebenden Steuerertrag nicht einzurechnen.

Der Kriegszuschlag ist in die Strafbemessungsgrundlage bei Steuerhinterziehung und Steuerverheimlichung nach §§ 41 und 244 des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, in der Fassung der Personalsteuernovelle vom 23. Jänner 1914, R.-G.-Bl. Nr. 13, nur rücksichtlich jener Übertretungen einzurechnen, die nach Kundmachung dieser Verordnung begangen werden.

Sofern nach bestehenden Vorschriften die Höhe vorgeschriebener oder entrichteter direkter Steuern für Berechtigungen maßgebend ist, bleibt der Kriegszuschlag außer Betracht.

§ 3.

Der Rentabilitätszuschlag (§ 1, P. 3) wird den Gesellschaften stets mittels besonderen Zahlungsauftrages vorgeschrieben und ist binnen 14 Tagen nach dessen Zustellung einzuzahlen. Gegen den Zahlungsauftrag ist binnen 30 Tagen der Rekurs an die Finanzlandesbehörde zulässig. Eine Aufteilung dieses Zuschlages nach den Bestimmungen der §§ 102 bis 108 des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, findet nicht statt.

Die übrigen Kriegszuschläge sind von den Steuerpflichtigen, wenn die Bemessung der ordentlichen Steuer bei Wirksamkeitsbeginn dieser Verordnung schon erfolgt ist, ohne Zahlungsauftrag und spezielle Einforderung einzuzahlen. Die Steuerpflichtigen sind mittels ortsüblich zu verlautbarender öffentlicher Kundmachung zur Einzahlung aufzufordern. In den nach Wirksamkeitsbeginn ergehenden Zahlungsaufträgen bezüglich der ordentlichen Steuer sind die Kriegszuschläge gesondert auszuweisen.

Der Kriegszuschlag zur Einkommensteuer für das Jahr 1916 ist am 1. Dezember 1916, bei späterer Zustellung des Zahlungsauftrages bezüglich der ordentlichen Steuer am Zustellungstage fällig. Jedoch finden die Bestimmungen der §§ 234 ff. des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, über den Abzug der Einkommensteuer durch den Dienstgeber auf den Kriegszuschlag zu dieser Steuer mit der Maßgabe Anwendung, daß der Abzug des Kriegszuschlages in sechs Monatsraten vom 1. Oktober 1916 angefangen und insoweit die Steuervorschreibung des Vorjahres zu erfolgen hat.

Der Kriegszuschlag zur Grundsteuer für das Jahr 1916 ist im letzten für diese Steuer geltenden Einzahlungstermin fällig. Der Kriegszuschlag für das Jahr 1916 zur allgemeinen Erwerbsteuer und zur Erwerbsteuer nach dem II. Hauptstücke des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 220, ist mit Ausnahme des Rentabilitätszuschlages (Absatz 1) am 1. Oktober 1916 fällig. Über Anmeldung des Steuerpflichtigen ist jedoch die Einzahlung des Kriegszuschlages für das Jahr 1916 zur Grundsteuer und zur allgemeinen Erwerbsteuer in gleichen Raten innerhalb eines Jahres vom Wirksamkeitsbeginne dieser Verordnung an gerechnet auf die Einzahlungstermine der ordentlichen Steuer aufzuteilen. Der Kriegszuschlag für das Jahr 1916 zur Renten-

steuer ist am 1. Dezember 1916 einzuzahlen. Sofern die ordentliche Steuer für das Jahr 1916 zu diesen Zeitpunkten noch nicht vorgeschrieben ist, sind diese Zuschläge vorläufig gegen seinerzeitige Einrechnung nach der letzten bemessenen ordentlichen Steuer zu entrichten.

Für die Folgezeit sind alle Kriegszuschläge zugleich mit der ordentlichen Steuer einzuzahlen.

Über Beschwerden wegen ungebührlicher Berechnung der Kriegszuschläge mit Ausnahme des Rentabilitätszuschlages (Absatz 1) entscheidet endgültig die Steuerbehörde I. Instanz.

Bei nachträglichen Änderungen der Steuervorschreibung ist auch die Vorschreibung an Kriegszuschlägen zu berichtigen.

§ 4.

Im übrigen finden auf die Kriegszuschläge die Bestimmungen über die direkten Steuern sinngemäße Anwendung.

Verjährung der direkten Steuern.

Artikel II.

Die Steuerjahre 1914, 1915 und 1916 werden in die in dem Gesetze vom 18. März 1878, R.-G.-Bl. Nr. 31, und in § 284 des Personalsteuergesetzes vom 25. Oktober 1896, R.-G.-Bl. Nr. 22, in der Fassung der Personalsteuernovelle vom 23. Jänner 1914, R.-G.-Bl. Nr. 13, geregelten Fristen zur Verjährung des Bemessungs- und Einforderungsrechtes der direkten Steuern nicht eingerechnet.

Der § 3 der kaiserlichen Verordnung vom 11. März 1915, R.-G.-Bl. Nr. 60, und § 3, Absatz 5, der Kaiserlichen Verordnung vom 30. August 1915, R.-G.-Bl. Nr. 254, bleiben unberührt.

Wirksamkeitsbeginn, Vollzug.

Artikel III.

Diese Kaiserliche Verordnung tritt mit dem Tage ihrer Kundmachung in Wirksamkeit; mit ihrem Vollzuge ist der Finanzminister betraut.

Wien, am 28. August 1916.

Franc Josef m. p.

Stürgkh m. p. — Hochenburger m. p. — Hussarek m. p. — Zenker m. p. — Leth m. p. — Georgi m. p. — Forster m. p. — Trnka m. p. — Morawski m. p. — Spitzmüller m. p. — Handel m. p.

Kolkovna prostost smrtnih listov za prejem vojne zavarovalnine.

C. kr. dež. vlada za Kranjsko sporoča z dopisom z dne 1. novembra 1916, št. 33.211, semkaj:

Das k. k. Finanzministerium hat laut Erlasses des k. k. Ministeriums des Innern vom 21. Oktober 1916, Zl. 54.925, dem k. u. k. Apostolischen Feldvikariate in Wien auf dessen Anfrage mit der Note vom 14. August 1916, Zl. 57.815, bekanntgegeben, daß Totenscheine über die während des Krieges gefallenen oder verstorbenen Militärpersonen den hinterbliebenen Witwen oder Waisen zu dem Zwecke, um die Anweisung oder Erfolgung der Kriegsversicherungsrenten zu er-

wirken, gemäß T. P. 117, lit. n des Geb. Ges., bedingt stempelfrei erteilt werden können.

Dabei ist die Vorschrift des Punkt 5 der Vorerinnerungen zum Tarife des Geb.-Ges. vom 9. Februar 1850, R.-G.-Bl. No. 50, zu beobachten, nach welcher an der Stelle, an welcher das Stempelzeichen angebracht zu werden pflegt, der Vermerk: »Für die Witwe (Waise) nur zum Zwecke des Bezuges der Kriegsversicherungsrente« beizufügen ist.

O tem se čč. gg. matičarji obveščajo.

Društvo »Dobrodelnost«.

Župnik Anton Mrkun je ustanovil društvo »Dobrodelnost«, ki že nekoliko mesecev v Ljubljani deluje. Pisarno ima v Kolodvorski ulici. Napis je: »Pri domoljubu, Dobrodelnost«. Ljudstvo se je tega društva močno poprijelo. Sedaj sta nastavljeni dve osebi; imata pa toliko posla, da bo treba pisarno razširiti in osebe pomnožiti.

Kaj pač hoče »Dobrodelnost«? Hoče vsestransko gojiti in pospeševati dobrodelnost, zlasti a) vzdrževati v Ljubljani dobrodelno pisarno, ki daje ljudem razna navodila, n. pr. daje invalidom nasvete in dela prošnje v zadevah preskrbnin; svojcem vpoklicanih se delajo prošnje za podpore, pišejo se pisma vojnim ujetnikom; poizveduje se po pogrešanih vojaki; preskrbujejo se, po možnosti, invalidom službe; dajejo se potrebni nasveti vdovam vojakov; skrbi se vsem za pravno varstvo; skrbi za strežnice bolnikom; dela na to, da pridejo bolniki v zdravilišča; skrbi za slepce, pohabljenca itd. s tem, da jim daje informacije, da jih oddaja v zavode, posreduje službe za kmečke posle itd. — »Dobrodelnost« hoče b) izdajati spise o dobrodelnosti; c) ustanovljati po možnosti dobrodelne naprave.

»Dobrodelnost« želi, naj bi se samostojna društva ustanovila po mestih, po deželi pa odbori teh društev. Kako? Duhovnik lahko skliče shod, na katerem razloži pomen dobrodelnega odbora; nato se imenujejo sposobni odborniki, posebno iz raznih že obstoječih družb. Tak dobro-

delni odbor bi bil dušnemu pastirju v pomoč pri skrbi za mladino, invalide, slepce, ubožce, vdove, posle in druge.

»Dobrodelnost« more po pravilih imeti agilnih zaupnikov po deželi, ki bi nabirali ude, razširjali društvene spise, posredovali med društvom in posamezniki, dajali informacije. Vsak duhovnik, ki želi podpirati »Dobrodelnost«, je ipso facto njen zaupnik.

Udnina se ne pobira. Upa se na prostovoljne doneske. Kdor kaj prispeva, je član »Dobrodelnosti«. To društvo je v tesni zvezi z »Vincencijevo družbo« in s »Patronatom«.

Ker je to društvo za naše čase potrebno, ker je dobrodelnost sploh pri nas premalo organizirana, zato gospode na to društvo opozarjam. Prosim, naj bi se gospodje za »Dobrodelnost« zanimali in ljudi poučili, naj se obračajo na pisarno za razne pomoči in informacije. Gospodje sami naj bi pisarno obiskali, ko pridejo v Ljubljano, in se informirali o njenem delovanju.

Ko se delovanje v Ljubljani bolj razvije, ko nam društvo pošlje ponatisnjena pravila, ko po knjižicah kaj več izpregovori, se bomo zanj vsi še bolj zanimali. Bog daj, da bi se z dobrodelnimi odbori prepletla vsa naša škofija.

V Ljubljani, 11. novembra 1916.

† Anton Bonaventura
knezoškof.

P. n. gospodom duhovnikom.

Gospodom v duhovnem pastirstvu sporočam:

1. Casus rezervati episcopo so odslej v ljubljanski škofiji preklicani in odpravljeni.

2. Dovoljuje se in močno želi, da se tudi pri podružnicah deli sv. obhajilo vernikom, ki zanj prosijo.

3. Ozir sv. misijonov po dokončani vojski še iz devet dekanij nisem dobil poročila, kakor je zaukazano v »Škof. Listu« št. 12, str. 127., točka 4.

4. V arhivu naj bodo edino le predmeti, za katere je arhiv določen in je povedano v drugi škofijski sinodi; torej v njem naj ne bodo stvari, ki so osebna last duhovnega pastirja; tako, da v slučaju smrti ni težav pri urejevanju in pri izločevanju premoženja.

V Ljubljani, 13. novembra 1916.

† Anton Bonaventura
knezoškof.

Duhovne vaje,

ki so jih opravili l. 1916 poleg presv. g. knezoškofa sledeči duhovniki ljubljanske škofije:

Abram Anton
Anžič Anton
Arh Luka
Ažman Andrej
Bambič Jožef
Bešter Janez
Bojanec Anton
Borštnar Janko
Brešar Jožef
Bukowitz Henrik
Burnik Janez
Dr. Cankar Izidor
Cuderman Jožef
Čebašek Ivan
Čerin Karol
Črnilec Janez
Dr. Demšar Jožef
Dežela Ivan
Dolenc Janko
Erker Ferdinand
Erker Josip
Erzar Matija
Ferjančič Franc
Filipič Ivan
Finžgar Franc
Gliebe Jožef
Dr. Gnidovec Janez
Gnidovec Karol
Golf Anton
Dr. Grivec Franc
Gross Karol
Hafner Anton
Hartman Jožef
Hybášek Vojteh
Janež Dominik
Dr. Janežič Janez
Dr. Jere Franc
Jereb Janez
Jereb Matevž
Jerič Alojzij
Dr. Ratajec Anton

Kalan Janez
Klinec Jernej
Dr. Knific Ivan
Knol Adolf
Kocijančič Anton
Komlanec Anton
Koritnik Anton
P. Kosobud Kazimir
Kovač Ivan
Koželj Franc
Kramar Janez
Kržič Anton
Kržišnik Jožef
Lavrenčič Anton
Lederhas Ludovik
Lesar Janez
Lesjak Anton
Lomšek Janez
Lovšin Anton, Radomlje
Markež Alojzij
Dr. Merhar Alojzij
Meršolj Janez
Noč Janez
Novak Janez
Novak Jožef
Pavlin Andrej
Pečarič Franc
Pečarič Martin
Dr. Pečjak Gregor
Pečkaj Janez
Pengov Franc
Perčič Mihael
Piskar Janez
Porenta Gašper
Pravhar Jožef
Prešeren Jožef
Priatelj Ivan
Primar Janez
Ramoveš Jernej
Rebol Franc

Rihar Franc
Rihtaršič Janez
Saje Mihael
Selan Matija
Sever Ivan
Dr. Snoj Andrej
Stanonik Maks
Stazinski Nikolaj
Strajhar Janez
Stroj Alojzij
Šarec Alojzij
Šesek Janez
Šimenec Jožef
Širaj Jakob
Škerbec Matija
Šolar Jožef
Šusteršič Franc
Tavčar Matevž
Tavčar Tomaž
Traven Janez
Terškan Štefan
Dr. Ušeničnik Aleš
Dr. Ušeničnik Franc
Verce Jožef
Vidmar Franc
Vilman Gašper
Virant Janez
Volc Jožef
Zabret Franc
Zabret Valentin
Zabukovec Janez
Zalokar Anton
Dr. Zore Janez
Zupančič Franc
Železny Alojzij
Žerjav Janez
Žlogar Anton
Žnidaršič Anton, Štanga
Žnidaršič Anton, Stari Log
Žust Ignacij

Pastirski list

ob mrliškem odru cesarja Franca Jožefa I.

na Dunaju zbranih nadpastirjev avstrijskih škofij.

Ljubljeni verniki!

Globoko presunjeni obračamo danes, ljubljene verniki, do Vas pastirske besede. Vzrok Vam je znan. Vaše srce Vam ga pové. Cesarja Franca Jožefa ni več. To je bolestopolna misel, ki naša in Vaša srca danes tako globoko pretresa, da moremo komaj kaj drugega misliti. Bilo je v noči od torka na sredo, ko se je na Dunaju, kjer so bili avstrijski škofje zbrani k skupnemu posvetovanju, razširjala od ust do ust žalostna novica: Bog je plemenitega cesarja k sebi v večnost poklical. Ko se je to žalno sporočilo razširilo od hiše do hiše in potem tako nepričakovano hitro v vse dežele, se je v marsikaterem očesu utrnila solza. Pravkar so bile v glavnem in prestolnem mestu zaukazane splošne molitve za dragoceno življenje. Toda v božjem sklepu je bilo drugače odločeno. Že je čakala večna krona njega, kojega smrtnotrudni glavi je odpadla zemeljska krona.

Ponižno se uklonimo božji sveti volji. Tiho mólimo za dušo visokega pokojnika in za prihodnjost Avstrije. V trenutkih tako velikega, svetovno zgodovinskega pomena bi najraje molčali, premišljevali in tiho molili. In vendar priganja nekaj srce Vaših škofov, da Vam kaj izpregovore. Tudi Vaše srce je željno slišati iz ust Vaših nadpastirjev besedo, če tudi je kratka in resna.

Kar dela našo bolest, preljubljeni, tako veliko in globoko, je zavest, koliko smo izgubili minuli terek. Bog nam je dal v Francu Jožefu cesarja, ki je bil oče in vzor, ki je bil prešinjen globoke vernosti in se je sveto zavedal svojih dolžnosti, ki je do svojega smrtnega dne brez počitka delal za blagor mu izročenih narodov, ki se je odlikoval z neomajno zvestobo do Kristusa in njegove neveste, do katoliške Cerkve, z zvestobo trdno kakor skalo do svojega ljudstva in svojih zaveznikov. To nas je nagibalo, da smo svoje oči v spoštovanju obračali k nosilcu krone. To je bila ona vez, ki je naše srce z njegovim srcem tako tesno in močno vezala. Spoštovanje in ljubezen do cesarja je bila Avstrijcem tako naravna, kakor otroku ljubezen do očeta.

Zavedajoč se blagrov njegovega 68letnega vladanja se hočemo danes Bogu, kralju vseh kraljev, zahvaliti za obilne dobrrote, ki so izšle iz cesarjevega vladanja. »Naj se opravljajo zahvaljevanja za kralja,« opominja sv. Pavel. Pred vsem imamo mi, predragi, vzrok slediti temu opominu. Franc Jožef je vedno s krepko in varno roko vodil krmilo državne vlade.

Tisočerno različne so razmere in potrebe posameznih kronovin. Cesar Franc Jožef je vse kronovine z enako ljubeznijo objemal, z visoko modrostjo se za vse zavzemal. Njegovemu srcu so bile vse enako blizu. Sredi preprirov strank se je izkazoval vedno kot razsoden oče, ki je po svojem geslu »Viribus unitis« posredovalno in spravljivo le en cilj zasledoval: moči vseh združiti v pravo srečo svojih narodov.

Nikoli ni mislil na vojna osvajanja. Mir, ki je sijal iz njegovih oči, je skušal čuvati in ščititi v svojih deželah. Gledati, kako se v solnčnem svitu miru razcvita blaginja ljudstva, je bila zvezda vodnica njegovega delovanja v lastnih deželah, je bil namen njegove zunanje politike in njegovih zvez. Le takrat, ako je bila nujna potreba za čast in prihodnjost Avstrije, je potegnil meč in poklical svoje narode pod orožje. Zato so tudi stali narodi vse monarhije kakor en mož ob cesarju, ko je čuvár miru in častitljivi očak vseh knezov zemlje moral še na večer življenja najtežjo vladarsko dolžnost izpolniti: odločiti se za tako brezmejno težko vojno, ki so mu jo usilili sovražni sosedje.

Junaškemu starčku cesarju ni bilo usojeno, videti konec te strašne vojne. V tretje vojno leto je stopal noseč težko bol in resne skrbi s svojimi narodi. Kakor je moč ljudstva krvavela iz tisoč ran, tako je krvavelo tudi njegovo očetovsko srce. Kakor so se iz milijonov src dvigale noč in dan vroče molitve, tako je molil neprestano k Njemu, v čigar rokah je usoda prihodnjosti. Kakor je Mozes na gori proseče dvigal roke k nebesom, ko je bil Jozue z vojnimi četami zapleten v krvavo bitko, tako je spremljal cesar s srcem in z molitvijo vojake na vzhodu in na jugu.

Ob njegovi krsti mu dajemo vsi izpričevalo: Mi vemo, pokojni cesar, kako odkritosrčno in zvesto si ljubil mir in ga čuval; mi vemo, da Te je le skrb za blagor Avstrije vodila v boj; zato ostanemo zvesti in požrtvovalni, dokler ne bo izvojevan blagoslovljen mir. Tvoj zgled, pokojni cesar, naj nam sveti kot bliščeča zvezda, naj postanejo dnevi še tako temni. Da, preljubljeni, **z g l e d a** Franca Jožefa ne bomo nikdar pozabili. Zgleden je bil v ljubezni do domovine, v zgled tudi v ljubezni do naše svete C e r k v e.

Skozi stoletja utrjena vez veže cesarsko rodbino habsburško s katoliško Cerkvijo. Kakor otrok ljubi svojo mater, tako je z ljubečim srcem objemal Franc Jožef nevesto Kristusovo, našo sveto Cerkev. Sveta dedščina besede apostolsko veličanstvo mu je bilo mnogo več kakor le častna odlika, bila je izraz njegovega mišljenja in življenja. Ne le mi škofje, tudi preprost mož iz ljudstva je vedel in čutil: v prsih našega cesarja bije zvesto katoliško srce; srce, ki ni le notranje globoko verno in pobožno, ampak ki se je tudi izkazalo junaško v zunanji veroizpovedi sredi vseh bojov, ki so se dvigali proti naši dragoceni dedščini, naši sveti katoliški veri. Vedno je spoznaval svojo vero prostega in veselega čela, pomneč kraljevega znamenja Kristusovega, ki ga je prejel na dan sv. birme na čelo, pomneč križa, ki je krasil njegovo krono.

Zvesta je bila njegova ljubezen in otroška vdanost do poglavarja Cerkve, do svetega Očeta. Franc Jožef je bil vse svoje življenje z namestnikom Kristusovim srčno zvezan. Naj se je uselilo pri njem veselje ali trpljenje, vedel je: pri cerkvi sv. Petra je utripalo zanj srce, ki je vse z njim delilo. Vedel je pa tudi, da mu je bila zvestoba do Petrove skale poplačana z zvestobo njegovih podložnikov do prestola. V vseh desetletjih njegovega vladanja smo videli, da je vera, značajno trdna vernost neusahljiv vir notranje moči. To je malokateri tako globoko spoznal, kakor rajni cesar. Zato mu je postajala naša sv. vera in pobožnost tem dražja, čim več poizkušenj je potrkal na njegova vrata. Čim bolj se je vladarska krona spreminjala v trnjevo krono, tem zapnejše so se njegove oči obračale k goram, od koder prihaja zveličanje, k prestolu Najvišjega. Če je moral ob urah najtežjih poizkušenj cesar tožiti v prekipevajoči boleti, da mu nobeno zemeljsko trpljenje ni bilo prihranjeno, vemo vendar vsi, da je prejemal polnost nebeške tolažbe.

Vera ga je učila, z veličanstvom najvišje zemeljske oblasti družiti p o n i ž n o s t, ki ga je storila služabnika vseh, ki je odpirala njegovo

srce in njegovo roko prav tako najrevnejšemu detetu kakor za najvažnejše državne zadeve.

Nikoli ne boste pozabili, ljubljeni verniki, onega krasnega zgleda, ko je ponižno klečeč nedeljo za nedeljo molil pri sv. maši. Vse ljudstvo ga je videlo kako je hodil ponižnih korakov pri procesiji sv. Rešnjega Telesa. Cesarja pa narodov kakor enega izmed preprostih podložnikov videti pri evharističnem shodu v molitvi pred zakramentu skritim Bogom in Zveličarjem, je bil prizor izpodbuden za angele in ljudi. To vse je srca ljudstva in vladarja tako tesno zedinilo.

Ta preprosta in moška pobožnost je bila srčna sreča v brezkončni množini njegovih vsakdanjih vladarskih skrbi; bila je tudi svetla luč v temnih vihnih oblakih vojnih let; bila je vir onega božjega miru, ki je tako ljubko sijal nasproti vsakemu, kdor je pogledal v cesarjevo življenjapolno, zvesto oko.

Nemogoče je v okviru kratkega pastirskega lista vse obseči, kar je cesar Franc Jožef storil, žrtvoval in pretrpel za najvišje dobrine svojih narodov. Le eno bodi še tu s srčno hvaležnostjo omenjeno: zvesta očetovska naklonjenost, ki jo je izkazaval vsem našim vernikom in vsem škofom brez razlike.

Odtod njegova dejanska pomoč v cerkvenih zadevah.

Preljubljeni! Zdaj je otrpnila roka, ki je avstrijske dežele skozi 68 let tako zvesto in slavno vodila. Ugasnilo je oko, ki je tako očetovsko čuvalo nad usodo svojih narodov. Onemela so usta, ki so tolikrat na kratek, srca osvajajoč način naznanjala globočino tihega dušnega življenja; mesto dobrohotnega smehljaja počiva zdaj poteza večnega miru na cesarjevih ustnicah.

Ni pa onemel zgled, ki ga je dal Franc Jožef vsem svojim podložnikom v svojem 86letnem življenju. Njegov blesteč in jasen zgled sveti dalje nad narodi Avstrije. Temu zgledu slediti, je obljuba, ki jo mi avstrijski škofje v imenu vseh svojih vernikov polagamo k nogam mrtvega cesarja. Trojna obljuba zvestobe je.

Zvestobo obljublamo naši katoliški veri. Moč v veri in veselje do vere je bila temeljna poteza v značaju rajnega. Naša sveta obljuba je, da ostanemo trdni v naši sveti veri in da bomo cenili višje srečo vere kakor vse zemeljske dobrine.

Katoliški biti v mišljenju in delovanju, katoliški biti v javnem izpovedanju kakor v tistem domačem krogu, katoliško delovati v zvestem, tistem, požrtvovalnem izpolnjevanju dolžnosti: to je opomin, ki ga dajejo zaprte ustnice vzvišenega

vladarja vsem podanikom, bodisi da so v visokih službah, bodisi, da je nizko stališče njih delež.

Druga obljuba je obljuba zvestobe do od Boga postavljenih oblasti. Tu velja: zvestobo za zvestobo. Kakor je Franc Jožef ohranil zvestobo svojim narodom, kakor so bili vsi dnevi njegovega vedno delavnega življenja, vse njegove skrbi in žrtve posvečene blaginji podložnikov, tako bodimo vsi, ljubljene verniki, zgled zvestobe do naše cesarske hiše. V nevarnih, odločilnih časih se tesno strneta armada in vojskovodja. V resno težkih časih smo zdaj. Velika nevarnost, važnost bojov naj vez zvestobe še trdneje sklene. Zvestobo do dedne cesarske hiše, požrtvovalno ljubezen do domovine in trdno slovo med vsemi rodovi in narodi Avstrije obljublamo, ko spremljamo ljubljenega vladarja na kraj zadnjega počitka.

Naša tretja obljuba je zaupanje na Boga. Kakor tiha skrivnost nas navdaja vse ono trdno in nikdar omajano zaupanje, ki je krepilo cesarja v vseh zmedah in težavah. Hočete spoznati vir tega trdnega zaupanja, vedite: zvesto zaupanje na božjo previdnost je ta vir. To je bila krepka opora, ki se je nanjo naslanjala roka rajnega vladarja. V treh letih sedaj divjajoče vojne je preostalo to zaupanje glavno preizkušnjo.

Na božjo previdnost je imel cesar vedno obrnjene svoje oči. V božje vsemogočne roke je v vseh časovnih zmedah polagal svojo pravično stvar. Svojih oči ni obračal kvišku radi slabotnega strahu, ampak v junaškem zaupanju do Njega, čigar roka je v vseh časih tako milostno čuvala nad habsburško hišo in državo.

To neomajno zaupanje na Boga mu je storilo največje preizkušnje in žrtve lahke. Tako je nosil težki križ vladarskih dolžnosti. Tako se je preselil v večnost. V tebe Gospod sem zaupal, ne bom osramočen vekomaj!

To torej, ljubljene verniki, je obljuba ob mrliškem odru našega rajnega cesarja: Zvestobo sveti katoliški veri, zvestobo cesarski hiši in domovini, zvesto zaupanje na božje vladanje nad usodo Avstrije. To so opomini, ki jih kličejo zaprte ustnice cesarja-kralja v srca vseh podložnikov; v vsako družino, v vsako občino, v vsako šolo cesarjevih dežel.

Nikoli ne bodo avstrijski narodi pozabili slike in dela svojega cesarja. Z neminljivimi potezami je načrtana ta slika v zgodovino avstrijskih narodov. Nikoli ne boste, predragi, nezvesti postali vzvišenemu zgledu, ki Vam ga je dal vladar.

Če torej zdaj mi višji pastirji z vsemi verniki poklekamo na oltarne stopnice in v sveti daritvi in hvaležni molitvi kličemo usmiljenje božje na dušo blagopokojnika, potem prosimo tudi vroče in srčno za njegovega vzvišenega naslednika na staroslavnem prestolu Avstrije, za našega ljubljenega cesarja in kralja Karla, da bi kmalu gledal vroče zaželeni mir, za čigar prihod je cesar Franc Jožef neprestano delal in molil. Molitve pošiljamo k večnemu Bogu za srečno prihodnost Avstrije, molitve za armado in ljudstvo, da ju Bog ohrani močni v stiskopolnem času, molitve za avstrijske škofije, da bi živa vera, srčna pobožnost in neomajna zvestoba do božjih zapovedi prešinjala srca vseh.

To so molitve, ki jih pošiljajo Vaši nadpastirji vsak dan, prav posebno pa v tej uri k nebesom. Hkrati dvigajo svoje roke k blagoslovu:

Blagoslovi Vas vsemogočni in vsedobri Bog, Oče, Sin in Sveti Duh! Amen.

Dano na Dunaju, ob mrliškem odru rajnega cesarja, dne 23. novembra 1916.

Leon kardinal Skrbensky

v imenu avstrijskih nadškofov in škofov.

141.

Hirtenbrief der an der Bahre des Kaisers Franz Josef I. zu Wien versammelten Oberhirten der Diözesen von Österreich.

Geliebte Diözesanen!

In tiefster Ergriffenheit richten wir heute ein Hirtenwort an Euch, geliebte Diözesanen! Ihr kennt den Grund. Euer Herz sagt ihn Euch. Kaiser Franz Josef ist nicht mehr. Das ist der schmerzvolle Gedanke, der unsere

und Eure Herzen heute so tief bewegt, daß man kaum an anderes denken mag. Es war in der Nacht vom Dienstag auf Mittwoch, als in Wien, wo Österreichs Bischöfe zu gemeinsamer Beratung versammelt waren, leise von Mund zu Mund die Trauerbotschaft ging: Gott hat den

edlen Kaiser zu sich in die Ewigkeit gerufen. Als diese Trauerkunde von Haus zu Haus und dann hinaus in alle Lande drang, so unerwartet rasch, da hat in manches Auge eine stille Träne sich geschlichen. Soeben erst waren allgemeine Gebete in der Reichshaupt- und Residenzstadt für das teure Leben angeordnet. Doch in Gottes Ratschluß war es anders vorgesehen. Schon winkte die ewige Krone dem, dessen todesmüdem Haupte die irdische Krone entsank.

Demütig beugen wir uns unter Gottes heiligen Willen. Still beten wir für die Seele des hohen Entschlafenen und für Österreichs Zukunft. In Augenblicken von so großer, weltgeschichtlicher Bedeutung möchten wir am liebsten schweigen, sinnend und nur still beten. Und doch drängt es das Herz Eurer Bischöfe, zu Euch zu reden. Auch Euer Herz verlangt danach, ein Wort aus Eurer Oberhirten Mund zu hören, sei es auch noch so kurz und ernst.

Was unseren Schmerz, Geliebte, so groß und so tief macht, das ist das Bewußtsein, wie viel wir am vergangenen Dienstag verloren haben. Gott hatte uns in Franz Josef einen Kaiser gegeben, der ein Vater und Vorbild war, der erfüllt war von tiefer Glaubensinnigkeit und heiligem Pflichtbewußtsein, der bis zu seinem Sterbetage stets rastlos arbeitete für das Heil der ihm anvertrauten Völker, der hervorleuchtete durch unentwegte Treue zu Christus und zu Christi Braut, der heiligen katholischen Kirche, durch felsenfeste Treue zu seinem Volke und seinen Verbündeten. Das war es, was unsere Augen in Ehrfurcht emporblicken ließ zum Träger der Krone. Das war es, was unsere Herzen mit seinem Herzen so eng und stark verbunden hat. Ehrfurcht und Liebe zum Kaiser war den Oesterreichern allen so natürlich, wie dem Kinde die Liebe zum Vater.

Im Bewußtsein der Segnungen seiner 68jährigen Regierung wollen wir heute vor Gott, dem König der Könige, danken für die Fülle von Wohltaten, die von diesem Herrscherwalten ausgegangen sind. »Saget Dank für die Könige,« mahnt der heilige Paulus. Vor allem haben wir, Teuerste, Grund, dieser Mahnung zu folgen. Franz Josef hat stets mit fester und sicherer Hand das Ruder der Staatsregierung geführt.

So tausendfach verschieden die Verhältnisse der einzelnen Kronländer sind, Kaiser Franz Josef hat sie alle mit gleicher Liebe umfassen, mit hoher Weisheit aller sich angenommen. Seinem Herzen standen alle gleich nahe. Inmitten der Parteikämpfe hat er stets sich als

der besonnene Landesvater bewiesen, der nach seinem providentiellen Wahlspruch *Viribus unitis* vermittelnd und versöhnend nur das eine Ziel verfolgte, die Kräfte aller zum wahren Wohle seiner Völker zu vereinen.

Nie stand sein Sinn auf kriegerische Eroberungen. Den Frieden, der aus seinen Augen leuchtete, suchte er stets in seinen Staaten zu hüten und zu schirmen. Im Sonnenglanze des Friedens die Wohlfahrt des Volkes emporblühen zu sehen, war der Leitstern seines Wirkens in den Landen, war das Ziel seiner äußeren Politik und seiner Bündnisse. Nur dann, wenn Österreichs Ehre und Zukunft gebieterisch verlangten, das Schwert zu ziehen, rief er seine Völker zu den Waffen. Drum standen auch die Völker ganzen Monarchie wie ein Mann zum Kaiser, als er, des Friedens Hort und der ehrwürdige Patriarch aller Fürsten des Erdkreises, die schwerste Herrscherpflicht noch am Abend seines Lebens zu erfüllen hatte: die Entschließung zu dem so namenlos schweren Kriege, den feindlich gesinnte Nachbarn ihm aufgedrungen haben.

Es war dem greisen Heldenkaiser nicht beschieden, das Ende dieses furchtbarsten Krieges zu schauen. In das dritte Kriegsjahr hinein trug er das schwere Leid und die ernstesten Sorgen mit seinen Völkern. Wie die Volkskraft aus tausend Wunden blutete, so blutete auch sein Vaterherz. Wie aus Millionen Herzen die heißesten Gebete Tag und Nacht emporstiegen, so betete er unablässig zu dem, in dessen Hand die Geschicke der Zukunft ruhen. Wie Moses auf Bergeshöhe die Hände flehend zum Himmel erhoben hielt, da Josue mit dem Heere im blutigen Kampfe stand, so hat unablässig des Kaisers Herz und Beten bei seinen Soldaten in Ost und Süd geweit.

An seiner Bahre geben wir alle Ihm das Zeugnis: wir wissen, verewigter Kaiser, wie aufrichtig und treu Du den Frieden geliebt und gehütet hast; wir wissen, wie nur die Sorge Österreichs Heil Dich in diesen Kampf geführt hat; darum standen wir treu an Deiner Seite, darum bleiben wir treu und opferwillig, bis ein gesegneter Friede errungen sein wird. Dein Vorbild, verewigter Kaiser, soll uns als lichter Stern voranleuchten, mögen die Tage noch so dunkel werden!

Ja, Geliebteste, Franz Josefs Vorbild ist es, das wir nie vergessen werden. Vorbildlich war er in der Liebe zum Vaterlande, vorbildlich im Arbeiten und Ringen für das Heil seiner Völker, vorbildlich auch in der Liebe zu unserer heiligen Kirche.

Es ist ein durch Jahrhunderte erprobtes heiliges Band, das Habsburgs Kaisergeschlecht mit der katholischen Kirche verbindet. Wie ein Kind seine Mutter liebt, so hat Franz Josef die Braut Christi, unsere heilige Kirche, stets mit liebendem Herzen umfassen. Das heilige Vermächtnis des Namens »Apostolische Majestät« war ihm weit mehr als eine ehrende Auszeichnung, das Gepräge seiner Gesinnung und seines Wandels. Nicht wir Bischöfe allein, sondern auch der schlichte Mann des Volkes wußte und fühlte: in unseres Kaisers Brust schlägt ein treu katholisches Herz: ein Herz, das nicht nur innerlich tief religiös und fromm gesinnt war, sondern auch mutig sich bewährte in öffentlichem Bekenntnis inmitten aller Kämpfe, die gegen unser kostbarstes Erbe, unseren heiligen katholischen Glauben, sich erhoben. Stets hat er seinen Glauben mit freier und freudiger Stirn bekannt, eingedenk des Königszeichens Christi, das er am Tage der Firmung auf der Stirn empfangen, eingedenk des Kreuzes, das seine Herrscherkrone zierte.

Treu war seine Liebe und seine wahrhaft kindliche Ergebenheit gegen das Oberhaupt der Kirche, gegen den Heiligen Vater. Franz Josef war sein ganzes Leben hindurch mit dem Statthalter Christi herzlich verbunden. Mochte Freud' oder Leid bei ihm Einkehr halten, er wußte: bei St. Peters Dom schlug für ihn ein Herz, das alles mit ihm teilte. Er wußte aber auch, daß die Treue zum Felsen Petri ihm belohnt wurde durch die Treue seiner Untertanen zum Throne. In allen Jahrzehnten seines Herrscherwaltens sahen wir, daß die Religion, die charakterfeste Religiosität eine unversieglige Quelle der inneren Kraft ist, das haben wenige Menschen so tief erfahren, wie der verwitwete Kaiser. Darum wurde ihm unsere heilige Religion und Frömmigkeit immer teurer, je mehr Heimsuchungen an seine Türe klopfen. Je mehr die Herrscherkrone sich in eine Dornenkrone verwandelte desto zuversichtlicher haben seine Augen sich erhoben zu den Bergen, von denen die Hilfe kommt, zum Throne des Ewigen. Mußte in Stunden schwerster Prüfung der Kaiser im aufwallenden Schmerze klagen, daß kein Leid hienieden ihm erspart bleibe, so wissen wir doch alle, daß auch die Fülle des Himmels trostes ihm nicht versagt blieb.

Die Religion lehrte ihn, mit der Majestät der höchsten irdischen Autorität die schlichte Demut zu vereinen, die ihn zum

Diener aller machte, die sein Herz und Ohr zugänglich machten ebenso für das ärmste Kind, wie für die wichtigsten Staatsgeschäfte.

Niemals werdet Ihr, geliebte Gläubige, jenes herrliche Beispiel vergessen, wie er, demütig kniend, Sonntag für Sonntag beim heiligen Meßopfer betete. Demütig wandeln sah ihn das ganze Volk in der Fronleichnamsprozession. Den Kaiser der Völker gleich dem einfachen Untertan beim Eucharistischen Kongreß anbetend zu schauen vor dem im Sakramente verborgenen Gott und Heiland, das war ein erhebendes Schauspiel für Engel und Menschen. Das alles hat die Herzen von Volk und Landesvater einander so nahe gebracht.

Diese schlichte und mannhafte Frömmigkeit war das Herzensglück in der nie endenden Menge seiner täglichen Herrschersorgen; sie war auch der Lichtglanz in den dunklen Gewitterwolken dieser Kriegsjahre; sie war die Quelle jenes Gottesfriedens, der jedem so anmutend entgegenleuchtete, der in sein lebensvolles, treues Auge geschaut hat.

Unmöglich ist es, im Rahmen eines kurzen Hirtenbriefes alles zusammenzufassen, was Kaiser Franz Josef für seiner Völker höchste Güter getan, geopfert und gelitten hat. Eines sei hier noch mit herzlichem Danke erwähnt, der treuen landesväterlichen Huld, die er allen unseren Diözesanen und den Bischöfen ohne Unterschied erwiesen hat.

Daher seine tatkräftige Hilfe in den kirchlichen Sorgen.

Geliebteste! Nun ist die Hand erstarrt, die Österreichs Staaten durch 68 Jahre so treu und milde und glorreich gelenkt hat. Das Auge ist erloschen, das so väterlich über den Geschicken seiner Völker gewacht hat. Stumm ist der Mund, der so oft in kurzer, herzugewinnender Weise von der Tiefe des stillen Seelenlebens Kunde gab; statt des wohlwollenden Lächelns ruht nun ein Zug ewigen Friedens auf diesen Lippen.

Aber nicht ist stumm das Beispiel, das Franz Josef allen seinen Untertanen durch ein Leben von 86 Jahren gegeben hat. Sein liches und helles Beispiel leuchtet fort über Österreichs Völkern. Diesem Beispiele zu folgen, ist das Gelöbniß, das wir, Österreichs Bischöfe, im Namen aller unserer Diözesanen zu Füßen der Bahre niederlegen. Es ist ein dreifaches Gelöbniß der Treue.

Treue geloben wir unserem heiligen katholischen Glauben. Glaubenskraft und Glaubensfreudigkeit war der Grundzug im Cha-

rakter des Heimgegangenen. Stark zu sein in unserem heiligen Glauben und das Glaubensglück höher zu schätzen als alle irdische Güter, ist unser heiliges Versprechen.

Katholisch sein im Denken und Handeln, katholisch sein im öffentlichen Bekenntnis sowohl wie im stillen häuslichen Kreise, katholisch handeln in treuester, stiller, hingebungs-voller Pflichterfüllung: das ist die Mahnung, die die geschlossenen Lippen des erhabenen Monarchen an alle Untertanen richten, mögen sie in hoher Stellung anderen voranleuchten, mag ein bescheidenes Los ihr Anteil sein.

Das zweite Gelöbnis ist die Treue zu den von Gott gesetzten Autoritäten. Da gilt es: Treue um Treue! Wie Franz Josef die Treue seinen Völkern bewahrt hat, wie alle Tage seines rastlos tätigen Lebens, alle seine Sorgen und Opfer dem Heile seiner Untertanen geweiht waren, ähnlich sollen wir alle, geliebte Diözesanen, ein Musterbild der Treue gegen unser Kaiserhaus sein. In gefährvollen, entscheidungsreichen Zeiten schließen Heer und Feldherr aufs engste sich zusammen. In den schwerernten Zeiten stehen wir jetzt. Die Größe der Gefahren, die Bedeutung der Kämpfe soll das Band der Treue nur noch fester schmieden. Treue zum angestammten Kaiserhause, opferwillige Liebe zum Vaterlande und feste Einigkeit unter allen Stämmen und Völkern Österreichs geloben wir, da wir trauernd den geliebten Landesvater zur letzten Ruhestatt geleiten.

Unser drittes Gelöbnis ist Gottvertrauen. Wie ein stilles Geheimnis mutet uns alle jene feste und nie wankende Zuversicht an, die den Kaiser in allen Wirren und Schwierigkeiten aufrecht hielt. Wollt Ihr die Quelle dieser felsenstarken Zuversicht kennen, so wisset: Es ist das treue Vertrauen auf Gottes Walten. Das war der feste Stab, auf den des entschlafenen Herrschers Hand sich stützte. In den drei Jahren des tobenden Weltkrieges hat es die Feuerprobe bestanden.

Auf Gottes Vorsehung hatte er sein Auge stets gerichtet. In Gottes allmächtige Hand hat er in allen Wirnissen der Zeiten seine gerechte Sache gelegt. Nicht schwächliches Bangen ließ seine Augen immer wieder gegen oben sich richten, sondern das heldenmütige Vertrauen auf den, dessen Hand zu allen Zeiten so gnadenvoll über Habsburgs Haus und Monarchie gewaltet hat.

Dieses unerschütterliche Gottvertrauen

machte ihm die größten Prüfungen und Opfer leicht. So hat er das schwere Kreuz der Herrscherpflichten getragen. So ist er hinübergeschlummert in die Ewigkeit. »Auf Dich, o Herr, habe ich vertraut; drum werde ich in Ewigkeit nicht zu schanden werden.«

Das also ist, geliebteste Diözesanen, unser Gelöbnis an der Bahre unseres entschlafenen Kaisers: Treue dem heiligen katholischen Glauben, Treue dem Kaiserhause und dem Vaterlande, treues Vertrauen auf Gottes Walten über Österreichs Geschicken. Das sind die Mahnungen, die des Kaiser-Königs geschlossene Lippen hineinrufen in jedes Herz seiner Untertanen, in jede Familie, in jede Gemeinde und jede Schule seiner Länder.

Nie wird sein Bild und Wirken von Österreichs Völkern vergessen werden. Mit unvergänglichen Zügen ist es in die Geschichte der Völker Österreichs eingezeichnet. Nie werdet Ihr, Teuerste, untreu werden dem hehren Beispiel, das der Landesvater Euch gegeben hat.

Wenn jetzt wir Oberhirten mit allen Diözesanen niederknien an den Stufen der Altäre, um im heiligen Opfer und im dankbaren Gebete Gottes gnadenvolle Erbarmung auf die Seele des Heimgegangenen herabzurufen, dann flehen wir zugleich heiß und innig für seinen erhabenen Nachfolger auf dem altherwürdigen Throne Österreichs, für unseren geliebten Kaiser und König Karl, auf daß er bald den ersehnten heilbringenden Frieden schaue um dessen Nahen Franz Josef so unablässig gerungen und gebetet hat. Gebete senden wir zum Ewigen für Österreichs glückliche Zukunft, Gebete für Heer und Volk, daß Gott sie stark erhalte in drangsalvoller Zeit, Gebete für Österreichs Diözesanen, daß lebendiger Glaube, innige Frömmigkeit und nie schwankende Treue gegen Gottes heilige Gebote in allen Herzen walte!

Das ist das Flehen, das Eure Oberhirten täglich und ganz besonders in dieser Stunde empor zum Himmel senden, indem sie segnend die Hände über Euch alle erheben:

Es segne Euch der allmächtige und allgütige Gott, der Vater, der Sohn und der Heilige Geist! Amen.

Gegeben zu Wien, an der Bahre des verewigten Kaisers, am 23. November 1916.

Leo Kardinal v. Skrbensky

im Namen der Erzbischöfe und Bischöfe Österreichs.

Cesar Karol I. svojim narodom.

Mojim narodom!

Globoko ganjen in pretresen stojim Jaz in Moja hiša, stoje Moji zvesti narodi ob mrtvaškem odru plemenitega vladarja, čigar rokam je bila skoraj sedem desetletij izročena usoda monarhije.

Po milosti Vsemogočnega, ki Ga je v zgodnjih mladeniških letih poklicala na prestol, Mu je bila dana tudi moč, da je do visoke sive starosti živel le dolžnostim, katere Mu je predpisovala Njegova visoka vladarska služba in vroča ljubezen do Njegovih narodov; v tem Ga ni moglo zbegati ne streti tudi najtežje človeško gorje.

Njegova modrost, izprevidnost in očetovska skrb so ustvarile trajne temelje za mirno skupno življenje in svobodni razvoj in privedle Avstro-ogrsko skozi težke zmešnjave in nevarnosti, skozi slabe in dobre dneve tekom dolge in blagoslovljene dobe miru na višino moči, na kateri danes skupaj s svojimi zvestimi zavezniki kljubuje v boju proti sovražnikom krog in krog.

Njegovo delo velja nadaljevati in dovršiti.

V vihnem času zasedam častitljivi prestol Mojih prednikov, katerega mi zapušča Moj presvetli stric v nezmanjšanem sijaju.

Ni še dosežen cilj; blodnja naših sovražnikov, ki menijo, da bodo mogli z neprestanimi navali premagati, da, razbiti Mojo monarhijo in njene zaveznike, še ni strta.

Vem, da sem eno z Mojimi narodi v neupogljivem sklepu, vojevati boj, dokler ni dosežen mir, ki zavaruje obstoj Moje monarhije in z jamči trdne temelje za njen nemoteni razvoj.

V ponosnem zaupanju se zanašam na to, da bo Moja junaška oborožena moč, oprta na požrtvovalno domovinsko ljubezen Mojih narodov in v zvestem sobojevništvu z zavezniškimi vojskami z milostno božjo pomočjo tudi v bodoče odbijala vse napade sovražnikov in privedla vojno do zmagovitega završetka.

Ravno tako neomajno je Moje zaupanje, da izide Moja monarhija, katere stališče kot vele-

sila korenini v oddavna pismeno zajamčeni, v sili in nevarnosti nanovo zapečateni nerazrušljivi zgodovinski skupnosti obeh njenih držav, na znotraj in zunaj utrjena in okrepljena; da bodo Moji narodi, katere danes prevzema misel nerazdružnosti in globoke domovinske ljubezni in jih združuje v požrtvovalni odločnosti v obrambi proti zunanjim sovražnikom, sodelovati tudi na delu mirnega prenavljanja in pomlajanja, da privedemo obe državi monarhije s priklopljenima deželama Bosno in Hercegovino v dobo procvita, prosbeha in okrepitve.

Proseč iz nebes milosti in blagoslova Zase, za Mojo hišo in Moje ljubljene narode, obečam pred Vsemogočnim, da bom dobro, katero so Mi zapustili Moji predniki, zvesto upravljal.

Storiti hočem vse, da v najkrajšem času preženem grozote in žrtve vojne in znova pridobim Mojim narodom težko pogrešane blagodari miru, kakor hitro bo dovolila čast našega orožja, življenjski pogoji Mojih držav in njihovih zvestih zaveznikov ter trma naših sovražnikov.

Mojim narodom hočem biti pravičen in ljubezniv knez. Spoštovati hočem njihove ustavne svoboščine in druge pravice in skrbno varovati enakopravnost za vse. Neprestano si bom prizadeval, pospeševati нравni in duševni blagor Mojih narodov, ščititi svobodo in red v Mojih državah in zavarovati vsem pridobitno delavnim članom družbe sadove poštenega dela.

Kot dragoceno dediščino Mojih prednikov prevzemam udanost in iskreno zaupanje, ki oklepa ljudstvo in krono. Ta zapuščina naj Mi da moč, da bom kos dolžnostim Moje visoke in težke vladarske službe.

Proniknjen vere na neuničljivo življensko moč Avstroogrske, oduševljen po iskreni ljubezni do Mojih narodov, hočem posvetiti tej visoki nalogi Svoje življenje in vso Svojo moč.

D u n a j, dne 21. novembra 1916.

Karol m. p.

Koerber m. p.

Regierungsantritt Seiner Majestät Karl I.

Seine Majestät Kaiser Karl I. hat nachstehendes Allerhöchstes Handschreiben erlassen:

An Meine Völker!

Tiefbewegt und erschüttert stehe Ich und Mein Haus, stehen Meine treuen Völker an der Bahre des edlen Herrschers, Dessen Händen durch nahezu sieben Jahrzehnte die Geschicke der Monarchie anvertraut waren.

Durch die Gnade des Allmächtigen, die Ich in frühen Jünglingsjahren auf den Thron berufen hatte, ward Ich auch die Kraft verliehen, unbeirrt und ungebrochen durch schwerstes menschliches Leid, bis ins hohe Greisenalter nur den Pflichten zu leben, die Sein hehres Herrscheramt und die heiße Liebe zu Seinen Völkern Ich vorgeschrieben.

Seine Weisheit, Einsicht und väterliche Fürsorge haben die dauernden Grundlagen friedlichen Zusammenlebens und freier Entwicklung geschaffen und aus schweren Wirren und Gefahren, durch böse und gute Tage Österreich-Ungarn durch eine lange und gesegnete Zeit des Friedens auf die Höhe der Macht geführt, auf der es heute im Verein mit treuen Verbündeten den Kampf gegen Feinde ringsherum besteht.

Sein Werk gilt es fortzusetzen und zu vollenden.

In sturmbelegter Zeit besteige Ich den ehrwürdigen Thron Meiner Vorfahren, den Mein ertauchter Ohm Mir in unvermindertem Glanze hinterläßt.

Noch ist das Ziel nicht erreicht, noch ist der Wahn der Feinde nicht gebrochen, die meinen, in fortgesetztem Ansturm Meine Monarchie und ihre Verbündeten niederringen, ja, zertrümmern zu können.

Ich weiß Mich eins mit Meinen Völkern in dem unbeugsamen Entschluß, den Kampf durchzukämpfen, bis der Friede errungen ist, der den Bestand Meiner Monarchie sichert und die festen Grundlagen ihrer ungestörten Entwicklung verbürgt.

In stolzer Zuversicht vertraue Ich darauf, daß Meine heldenmütige Wehrmacht, gestützt auf die aufopfernde Vaterlandsliebe Meiner Völ-

ker und in treuer Waffenbrüderschaft mit den verbündeten Heeren, auch weiterhin alle Angriffe der Feinde mit Gottes gnädigem Beistande abwehren und den siegreichen Abschluß des Krieges herbeiführen wird.

Ebenso unerschütterlich ist Mein Vertrauen, daß Meine Monarchie, deren Machtstellung in der altverbriefen in Not und Gefahr neubesiegen, untrennbaren Schicksalsgemeinschaft ihrer beiden Staaten wurzelt, nach innen und nach außen gestählt und gekräftigt aus dem Kriege hervorgehen wird; daß Meine Völker, die sich, getragen von dem Gedanken der Zusammengehörigkeit und von tiefer Vaterlandsliebe, heute mit opferfreudiger Entschlossenheit zur Abwehr der äußeren Feinde vereinen, auch zum Werke der friedlichen Erneuerung und Verjüngung zusammenwirken werden, um die beiden Staaten der Monarchie mit den angegliederten Ländern Bosnien und Herzegowina einer Zeit der inneren Blüte, des Aufschwunges und der Erstarkung zuzuführen.

Indem Ich des Himmels Gnade und Segen auf Mich und Mein Haus, wie auf Meine geliebten Völker herabflehe, gelobe Ich vor dem Allmächtigen, das Gut, das Meine Ahnen Mir hinterlassen haben, getreulich zu verwalten.

Ich will alles tun, um die Schrecknisse und Opfer des Krieges in ehester Frist zu bannen, die schwervermißten Segnungen des Friedens Meinen Völkern zurückzugewinnen, sobald es die Ehre unserer Waffen, die Lebensbedingungen Meiner Staaten und ihrer treuen Verbündeten und der Trotz unserer Feinde gestatten werden.

Meinen Völkern will Ich ein gerechter und liebevoller Fürst sein. Ich will ihre verfassungsmäßigen Freiheiten und sonstigen Gerechtsame hochhalten und die Rechtsgleichheit für alle sorgsam hüten. Mein unablässiges Bemühen wird es sein, das sittliche und geistige Wohl Meiner Völker zu fördern, Freiheit und Ordnung in Meinen Staaten zu beschirmen, allen erwerbstätigen Gliedern der Gesellschaft die Früchte redlicher Arbeit zu sichern.

Als kostbares Erbe Meines Vorfahren übernehme Ich die Anhänglichkeit und das innige Vertrauen, das Volk und Krone umschließt. Dieses Vermächtnis soll Mir die Kraft verleihen,

den Pflichten Meines hohen und schweren Herrscheramtes gerecht zu werden.

Durchdrungen von dem Glauben an die unverwundbare Lebenskraft Österreich-Ungarns, beseelt von inniger Liebe zu Meinen Völkern,

will Ich Mein Leben und Meine ganze Kraft in den Dienst dieser hohen Aufgabe stellen.

Wien, am 21. November 1916.

Karl m. p.

Koerber m. p.

144.

Smrt cesarja Franca Jožefa I.

Ko je došlo žalostno sporočilo, da je umrl naš preljubljeni vladar cesar Franc Jožef I. v Schönbrunnu dne 21. novembra 1916 ob 9. uri zvečer, je kn. šk. ordinariat takoj odredil, naj se zvoni v Ljubljani v sredo 22. novembra zvečer po avemariji, četrtek in petek pa opoldne, vselej po pol ure, zunaj Ljubljane pa opoldne tri dni po vrsti.

Glede drugih obsmrtnih slovesnosti je izdal sledeče določbe:

1. V ljubljanski stolnici bodo tri črne slovesne sv. maše, in sicer 1., 2. in 4. decembra. K

prvi in drugi se povabijo verniki, k tretji vse civilne in vojaške oblasti.

2. Zunaj stolnice po mestih in na deželi naj bo po vseh župnih in samostanskih cerkvah slovesna sv. maša z libero, in sicer, če mogoče, že v sredo 29. novembra; če pa to ne bi bilo mogoče vsled zapoznelega prejema teh določb, ponedeljek 4. decembra. Povabijo naj se vse civilne in vojaške oblasti ter vsi verniki.

3. Vsak duhovnik naj opravi po eno sv. črno mašo za pokojnega vladarja.

4. Ob uri pogreba naj se po vsej ljubljanski škofiji zvoni eno uro.

145.

Nastop novega vladarja cesarja Karola I.

Dne 10. decembra 1916, t. j. drugo adventno nedeljo, naj bo v vseh župnih in duhovnijskih cerkvah slovesna sv. maša z zahvalnico Te Deum, da bi dobrotljivi Bog vodil, podpiral in v zdravju in sreči ohranil našega presvetlega novega cesarja.

Pri pridigi naj se verniki v ta namen spodbujajo h goreči molitvi.

V ljubljanski stolnici bo ta slovesnost v soboto, dne 9. decembra 1916 v navzočnosti vseh uradov.

146.

Tretji božič na bojišču.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko sporoča z dopisom z dne 14. nov. 1916, št. 6972/mob. semkaj:

Im Anschlusse wird dem hochwürdigen fürstbischöflichen Ordinate ein Stück des Aufrufes »Dritte Weihnachten im Felde« mit dem Ersuchen mitgeteilt, auch diese Aktion wieder durch entsprechende Anweisung der hochwürdigen Pfarrämter am Lande und in der Stadt Laibach gefälligst fördern zu wollen.

Zur näheren Information wird beigelegt, daß das in Krain zu gewärtigende Ergebnis der

Sammlung voraussichtlich nicht dazu hinreichen wird, alle sich in Krain ergänzenden Truppenkörper in die h. ä. Aktion einzubeziehen, weshalb letztere auf die drei im Aufrufe angegebenen Regimenter beschränkt werden mußte.

Die übrigen, sich auch in Krain ergänzenden Truppenkörper (z. B. das Infanterie-Regiment Nr. 97, das Feld-Jäger-Bataillon Nr. 7, das Dragoner-Regiment Nr. 5, das Feldhaubitze-Regiment Nr. 28 u. a.), werden in die von Zweigstelle Graz des Kriegsfürsorgeamtes einzuleitende Weihnachtsaktion für das 3. Korps einbezogen oder

aber, wenn dies nicht der Fall wäre, direkt von der Zentrale des Kriegsfürsorgeamtes mit Liebesgaben beteiligt werden.

Oklic se glasi:

Tretjič se bližajo božični prazniki, ki jih bodo naši s slavo ovenčani vojaki morali prebiti daleč od svojih dragih, daleč od domovine. Hvaležnost veleva, da pošljemo tem, zvesto in požrtvovalno svojo dolžnost izpolnjujočim junakom kot pozdrav iz domovine mal dokaz, da nanje mislimo. Tretjič se loti vojni preskrbstveni urad c. in kr. vojnega ministrstva dela, da z obdarovanjem našim vojakom na bojišču olepša božični večer in jim dokaže, da se jih prebivalstvo spominja s hvaležnim priznanjem. Od lanskega leta je proti naši domovini nastopil nov sovražnik in večje je postalo število onih, ki se bore na različnih bojiščih in ki jih je obdarovati. Zato prosi vojni preskrbstveni urad c. in kr. vojnega ministrstva, naj občinstvo velikodušno in čim hitreje pošlje za ta namen denarne prispevke. Vsa darila, mala ali velika, se sprejemajo hvaležno. Naj si vsak, kdor je doma, če že ima kakega drugega svojca v vojni ali ne, šteje v sveto dolžnost prispevati svoj delež, da napravi malo veselje tistim, ki zastavljajo vse za čast in ugled naše drage domovine. Vojni preskrbstveni urad c. in kr. vojnega ministrstva bo poskrbel, da dobi vojaštvo na bojišču darila — same stvari, ki se v ozadju ne pogrešajo — pravočasno kot božični pozdrav iz domovine in izraz upanja na veselo svidenje.

C. in kr. vojno ministrstvo, vojni preskrbstveni urad,

D u n a j, IX., Berggasse 22.

Fml. Ivan vitez Löbl l. r.

Predstoječi oklic c. in kr. vojnega preskrbstvenega urada se razglša s pristavkom, da bode božično obdarovanje za

1. c. in kr. pešpolk št. 17,
2. c. kr. domobranski pešpolk št. 27 in
3. c. kr. črnovojniški polk št. 27,

izvedlo c. kr. deželno predsedstvo v Ljubljani kot podružnica vojnega preskrbstvenega urada z dobrovoljnim sodelovanjem gospejneg odbora.

Darila v denarju se sprejemajo pri ravnateljstvu pomožnih uradov c. kr. deželne vlade v Ljubljani, pri c. kr. okrajnih glavarstvih in pri

mestnem magistratu v Ljubljani, pri vseh prečastitih župnih uradih in pri županstvih in se bodo objavljali v dnevnikih listih.

V L j u b l j a n i, dne 14. novembra 1916.

C. kr. deželni predsednik: Henrik grof **Attems** l. r.

Zum dritten Male naht das Weihnachtsfest, welches unsere ruhmgekrönten Krieger fern von ihren Lieben, fern von der Heimat verbringen müssen. Ein Gebot der Dankbarkeit ist es, wenn wir diesen, in treuer und hingebungsvoller Pflichterfüllung ausharrenden Helden anlässlich des Weihnachtsfestes ein anspruchsloses Zeichen treuen Gedenkens als Gruß aus der Heimat senden. Zum dritten Male unternimmt es das Kriegsfürsorgeamt des k. und k. Kriegsministeriums, durch eine Bescherung unserer Soldaten im Felde den Weihnachtsabend zu verschönern und den Beweis zu liefern, daß man ihrer in aufrichtiger Anerkennung gedenkt. Seit dem vorigen Jahre ist unserem Vaterlande ein neuer Feind entstanden und größer wird daher die Zahl derer, welche auf den verschiedenen Kriegsschauplätzen kämpfen und zu betheilen sind. Darum bittet das Kriegsfürsorgeamt des k. u. k. Kriegsministeriums innigst, für diesen Zweck großmütig und möglichst rasch Geldspenden widmen zu wollen. Alle Beträge, ob klein oder groß, werden mit Dank entgegengenommen. Jeder in der Heimat befindliche, ob er nun einen lieben Angehörigen im Felde hat oder nicht, betrachte es als heilige Pflicht, sein Scherflein beizusteuern, um jenen eine kleine Freude zu bereiten, welche alles für die Ehre und das Ansehen unseres lieben Vaterlandes einsetzen. Das Kriegsfürsorgeamt des k. und k. Kriegsministeriums wird Sorge tragen, daß die Liebesgaben, die nur aus Gegenständen bestehen, welche im Hinterlande nicht vermißt werden, den Truppen im Felde rechtzeitig zukommen, als Weihnachtsgruß aus der Heimat und Hoffnungszeichen frohen Wiedersehens!

K. und k. Kriegsministerium, Kriegsfürsorgeamt,
W i e n, IX., Berggasse 22.

FML. Johann Ritter von Löbl m. p.

Vorstehender Aufruf des k. und k. Kriegsfürsorgeamtes in Wien wird mit dem Beifügen verlautbart, daß die Weihnachtsbescherung für

1. das k. und k. Infanterieregiment Nr. 17,
2. das k. k. Landwehreininfanterie-Regiment
Nr. 27 und

3. das k. k. Landsturmregiment Nr. 27
vom k. k. Landespräsidium in Laibach als Zweig-
stelle des Kriegsfürsorgeamtes unter bereitwilli-
ger Mitwirkung eines Damenkomitees durch-
geführt wird.

Geldspenden werden bei der Hilfsämter-
direktion der k. k. Landesregierung in Laibach,
bei den k. k. Bezirkshauptmannschaften und
beim Stadtmagistrate in Laibach, bei allen hoch-

würdigen Pfarrämtern und bei den Gemeinde-
ämtern entgegengenommen und werden in den
Tagesblättern ausgewiesen werden.

Laibach, am 14. November 1916.

Der. k. k. Landespräsident:

Heinrich Graf Attems m. p.

Čč. župnim uradom se naroča, naj oklic na
prižnici oznanijo in nabirke na označena mesta
še pred 15. decembrom 1916 odpošljejo.

147.

Različne opazke.

Naznanila v vojski padlih vojakov. Na
prošnjo župnih uradov je ordinariat izposloval,
da je c. kr. dež. vlada izdala odlok na c. kr. okr.
glavarstva in mestni magistrat, naj se tudi žup-
nim uradom naznanjajo imena v vojski padlih
vojakov. C. kr. dež. vlada za Kranjsko je tej želji
ustregla, kakor je razvidno iz »Škof. Lista« 1916,
str. 23.

Sedaj pa sporoča c. kr. deželna vlada, da
nekateri župni uradi naznanila smrti umrlih
vojakov dotičnim oblastem vračajo, češ, da umrli
vojak ni bil ondi rojen. Tu pač ne gre za to, ali
je umrli ondi rojen, ampak, da je ob času vpo-
klica v vojno ondi prebival. Zato se župnim ura-
dom naroča, naj naznanila umrlih vojakov spre-
jemajo in vporablajo za status animarum, kro-
niko, za pojasnila sorodnikom itd. Ako je znan
rojstni kraj umrlega, župni urad lahko tudi tja
smrt naznani.

»Škofijski List« stane na leto 6 K, samo za
kaplanije plačujejo župni uradi le 3 K.

Polnočnica na sv. večer se letos vsled izred-
nih razmer lahko opusti, kjer bi po sodbi gg. duš-
nih pastirjev ne bila umestna.

Odlikovanja. Gospodje, ki so ob času vojske
dobili kako odlikovanje, naj to semkaj sporoče,
da se označi v Catal. cleri.

Posojilnice, ki so obljubile prispevke za za-
vod sv. Stanislava, se prosijo, da bi ta prispevek
redno pošiljale.

Intonacija orgelj. Župni uradi se opozar-
jajo, da brez vednosti ordinariata ne smejo no-
benemu orgljarskemu mojstru dovoliti, da bi se
orglje glede intonacije izpremenile ali preintoni-
rale, kar se je v nekaj slučajih na škodo dotič-
nih orgelj, žal, že dogodilo. Orglje se smejo izpra-
šiti, uglasiti, tehnični nedostatki odpraviti, into-
nacija pa ostani, čeprav ne bi ugajala slučajnemu
okusu dotičnega mojstra. Kaj bi dejal slikar, ko
bi mu drug slikar vso sliko z drugačnimi bar-
vami prebarval? Podobno se godi pri preintoni-
ranju.

148.

Slovstvo.

Liturgika. Nauk o bogočastnih obredih sv.
katoliške Cerkve. S 40 slikami. Spisal Alojzij
Stroj, spiritual v kn. šk. duhovskem semenišču
v Ljubljani. Druga izdaja. Cena nevez. knjigi 1 K
60 vin., vezani 2 K 40 vin. V Ljubljani, 1916. Za-
ložila Katoliška Bukvarna v Ljubljani. Natisnila
Katoliška tiskarna. Str. 176.

Pisatelj se je v drugi izdaji oziral na razne
želje katehetov. Zato je ta izdaja v marsičem

spremenjena in spopolnjena. Na koncu je dodano
še berilo, ki natančneje pojasnjuje posamezna
poglavja učne tvarine.

Na Kalvarijo! Zraven ljudske izdaje »31 kri-
ževih potov« kažipot za duhovnike. Spisal F. S.
Šegula. Maribor, 1916. Tisk in založba Tiskarne
sv. Cirila v Mariboru. Str. 165. Cena vezani
knjigi 1 K 80 vin.

Vsebina: Početek in razvoj križevega pota.

— Cerkvena določila o ustanovitvi križevega pota. — Odpustki križevega pota. — Štacijski križci. — Skrajne veje velikega drevesa. — Spišovnik za križeve pote. — Obrednik za križev pot. — Lega in zgodovina Ceste križeve v Jeruzalemu. — Križev pot za duhovnike.

Fromme's Kalender für den katholischen Klerus Österreich-Ungarns, 1917. 3 K 95 vin. s poštino vred. — Razen koledarske snovi prinaša pregled vse katoliške hierarhije in sledeče članke: Unsere Organisation. — Die Organisation

unserer Gegner. — Zuwachs der Konfessionen in Österreich. — Religionsbekenntnisse in Österreich nach der Volkszählung im Jahre 1910. — Religionsbekenntnisse in Ungarn. — Die Bewohner Österreichs nach dem Religionsbekenntnisse. — Statistik der Konfessionen in Niederösterreich und Böhmen. — Welche Matrikenauszüge und Matrikenscheine sind stempelfrei und welche schreibgebührenfrei. — Verzeichnis der Todesursachen.

149.

Konkurzni razpis.

Razpisuje se:

Kanonikat kolegijatnega kapitlja v Novem mestu.

Prošnje so nasloviti na Nj. c. in kr. Apostolsko Veličanstvo.

Zadnji rok za vlaganje prošenj je 15. januar 1917.

150.

Škofijska kronika.

Podeljena je župnija Spodnji Tuhinj g. Ivanu Opeki, kaplanu v Komendi.

Umeščen je bil 21. nov. 1916 g. Ivan Opeka na župnijo Spodnji Tuhinj.

Preselil se je v Kamnik g. Janez Kljun, duhovni svetnik in župnik v pok.

Umrl je 21. novembra 1916 g. Franc Povše, kanonik kolegijatnega kapitlja v Novem mestu. — Priporoča se častiti duhovščini v molitev.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dne 30. novembra 1916.

Vsebina: 133. Pastoralne konference v l. 1916. — 134. Peto vojno posojilo. — 135. Vojne davčne doklade. — 136. Kolkovna prostost smrtnih listov za prejem vojne zavarovalnine. — 137. Društvo »Dobrodelnost«. — 138. Duhovnikom. — 139. Duhovne vaje. — 140. Skupni pastirski list avstrijskih škofov. — 141. Hirtenbrief der Oberhirten der Diözesen von Österreich. — 142. Cesar Karol I. svojim narodom. — 143. Regierungsantritt Seiner Majestät Karl I. — 144. Smrt cesarja Franca Jožefa I. — 145. Nastop novega vladarja cesarja Karola I. — 146. Tretji božič na bojišču. — 147. Različne opazke. — 148. Slovestvo. — 149. Konkurzni razpis. — 150. Škofijska kronika.

Izdajatelj kn. šk. ordinariat. — Odgovorni urednik **Viktor Steska**. — Tiskala Katoliška tiskarna.